

# AGREGY

## SKANDINÁVIAI MAGYAR IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkeszti: Tar Károly

Munkatársak: Kovács Ferenc (helyettes szerkesztő), Madarassy Enikő, Maros Miklós, Mayer Hella, Pető Tünde, Szente Imre (örökös munkatárs)

### Irodalom a világhálón és az évezred műfaja

Az ember alapvetően közösségre vágyik, folyamatosan közlendje van, ki kell beszélnie magából bánatát, meg kell osztania másokkal örömét. Atomizálódásunk gyógyításának világméretű eszköze a világháló. Ahogyan eldeink mesélkedvél, a közlés minőségi formájaként született az irodalom, az internetes kapcsolattartás rohamos fejlődésével, a villámlevelezés mellett kialakult sokféle formájú szövegcsere: csetelés, blogozás stb. Várható volt, hogy mennyiségében felmérhetetlenül nagyszámú közlés minőségi elrelépést eredményez. Az internetes világban a pletyka formája a csetelés, a világhálón kialakuló új prózai műfaj a blogregény. Érdekessége, hogy akár régi lapokban és folyóiratokban megjelenő regényt, itt is folytatásokban kapja az olvasnivalót az érdeklődő, és rögtön beleszólhat, véleményezheti az írást. A könyvkiadók elkéserítéssel számokkal bizonyítják, hogy egyre kevesebben olvasnak könyvet. Ez igaz. De egyre többen olvasnak internetes írásokat. Azt hiszem forradalmi változás tanúi vagyunk. Ha akarjuk, ha nem, használnunk kell az internetet. Hasonlóan ahhoz, amikor az agyagtáblák helyett papiruszra írták a betűket, vagy amikor a kézi szedésről a gépi szedésre tértek át a nyomdák, most az elektronikus hordozókra rójuk szövegeinket, érdekeinket pusztító kilós köteteinket cseréljük zsebhez hordozható ezer kötetes könyvtárra, az e-könyvre. Az e-könyvekbe való pedig számítógépen születnek és már a szövegek születésekor a nyilvánosság elé kerülhetnek. A blogregény a legfiatalabb irodalmi műfaj, születése várható volt, hiszen egyszerre kitágítja a regényírást és a befogadást lehetőségeit. A szerző a szöveg publikálása után is változtathat rajta, az olvasó hozzászólhat, javaslatokat tehet, együttműködhet a szerzővel. A szöveg tehát interaktív és folyamatosan alakulóvá válhat, ha úgy tetszik, folyamatosan létrehozhatja önmaga iterációját, de multimédia jellegét is ölthet, és elméletileg az egész világháló a regény része lehet. Az internet, ami otthont ad a blogregénynek, és ami nélkül ez nem létezne, a hiperlink segítségével lábjegyzetté redukálódhat. Vagy más blogok, más blogregények linkeinek beszurásával elérhetővé válhat az, ami nyomtatásban elképzelhetetlen, ti. hogy egyetlen regényben végtelen számú regény kapjon helyet. Mindezek persze csak lehetőségek, amelyek még kiaknázásra várnak. Képzeld el, ahogyan a Mém földjén uralkodó Vérmarót

világa megelevenedik. Uralkodását és általában az uralkodást a felületesek, de még inkább az egykori fullajtárok sietnek múlt időbe tenni, miközben mindenféle vasfüggönyök le- és felhuzigálásában izzadva segédkeznek. Ne bízunk el tehát, mert csupán csak egy az igazság, amit egyelőre a pesti földalatti Blaha Lujza-téri állomásán a vezeték állított sínpár melletti visszapiillantó-tükör hátlapjára ácsuceruzával rögzített korunk névtelen bölcse: "Minden út Kómába vezet!" A dolgok ma már ilyen egyszerűek. Egyetlen betűvel világot változtathatunk, régi igazságokat újjal cserélhetünk fel.

Évezredünk vezető műfaja a groteszk lesz. Nemcsak az irodalomban, hanem az emberi megnyilvánulás mindenféle területén. Valamennyi tettünkben és álmunkban megtalálhatók lesznek a groteszk jegyei. Fízet eszközül is használjuk majd. Az euró helyett bevezetik a groteszket. Az aprót, a százast és az ezres GROTESZKET is. Csillagpor fedezettel még a dollárt is lehengerli majd. Látom, és mások megélik. És akkor a groteszk újból diadalmaskodik, megint játszani fogják a Kolozsvári Magyar Színház színpadán is! Groteszk live. Kísérletjük megérkelteni, hogy mi a groteszk. (Arról, hogy honnan, merre tart ez az irodalomban is, színdarab idők lecsapódott jelenség, talán majd máskor és más helyen, ahol több a papír, olcsóbb a nyomda, kékebb az égbolt és nemcsak a járás, hanem jó Bertoltunkat parafrázálva ő, még a lélegzés is könnyebb, mint itt nálunk.) A groteszk magyar apukája, akit magunk között nyugodtan nevezhetünk Pistinek annyira Örkenyes volt, hogy amint tehetett, úgy tiltakozott mindenféle önkényes (ugye, hogy micsoda különbség produkálható egyetlen betűváltoztatásával) gyakorlat ellen. Figyelt, látott, amit látott, de nem akart csupán félisten lenni. Bertoltunkat tisztelve - egyidősök lévén egyszerű sítéseit imádván azt hiszem, nyugodtan nevezhetem Bertnek ő Pistici tudta, hogy "Aki képes kinevetni magát: félisten. Aki egészsznek hiszi magát, annak jóval nehezebb a sorsa, reggeltől estig röhögnie kell önmagán. A mi Pistink ezzel szemben csak egyik szemével vigyorgott. A másikkal vegyészkedett: kilúgozott mindent, ami valóságábrázolását elködösíthette volna. Kísérletezései alapján velünk is elfogadtatta mint lehetséges sorrendváltoztatást, hogy olykor alul van a sörhöz, aztán következik a sör. Alul a moslékos élet, fölötté a jótékony halál. Minden tettünkben buborék-ként, akár a borszéki vízben a szén-dioxid, fölfelé igyekszünk az elmúlás titkos régióiba. Ha nem közeledne rendkívül biztonságos is pontosabban a halálunk, bizony mondom, nem lennénk egyebek lusta állatnál.

Tar Károly

## Neufeld Róbert versei

### Elalvás

És akkor Chopin zárta be a napot,  
Chopin Nocturne, a Kilences,  
a bágyadt, fáradt Kilences,  
az volt, mely lassan elringatott.

Chopin zenéje hozta az ébrenlét múlását,  
Az vitt el messze, a szendergés szárnyán  
és dalolták hangok, sejtelmes akkordok  
a Nocturne testi megvalósulását.

Igen, mert egyúttal Te léptél elé, m,  
Te eszményi szépségnek mintaképe,  
jöttél el a selymes hangvilágból,  
mosollyal, karjaid kitarva énfelém.

Chopinál álomban Te is elkísértél,  
a szürke valóból álomban léptél,  
és örömmé lett, kacagó dúrban zengett  
hirtelen, sok mollban elsírt fájdalom,  
s én ez örömet ime,  
most Néked átadom.

### Álmomban ismét hozzád értem

Álmomban ismét Hozzád értem,  
újongtak ujjaim, szívták önmagukba  
hamvas b rődnek picinyke cseppjeit.

Majd kezembe fogtam testedet  
s imával kértem a gyengéd szenteket  
hogy álom legyen mindaz mi való  
s váljon valóra mindaz mi álom.

Mint gomolyfelh k lebegtek ujjaim  
tested fedetlen halmai felett,  
bel lük dús, lágy es esett,  
itattak szomjas dombokat, völgyeket.

Új életre keltél alattam,  
ezer színben játszó,  
csendes földi táj.  
Felnéztél rám és én hallgattalak,  
elmondta mindazt mi ríkat, mi fáj,  
mint mélyvizü tó csillant rám szemed,  
s fogadta magába hulló örömkönnyemet.



### Apám sírjánál

Már sírodhoz járok el és nem tehozzád.  
Hantok között kereslek értetlenül,  
s mit ott teszek sem érte teszem már,  
saját magam sajnáló lelkének  
futó nyugalma ösztökél.

Most térden állok kicsiny fejfád el tt,  
rajta szent szó a bibliából, héberül.  
Lám mégis e nyelv lett, bár számodra ismeretlen,  
mely áldó kezét feletted tartva,  
véled a sír mélyére szállt  
s igazolt lett ezzel szavuk a  
negyvennégyeseknek,  
kik téged csakis mint zsidót ismertek el.

Héberül áll az áldás, mely rád vigyázni fog,  
héberül, s nem másképen áll az ott,  
apró betűkkel de mégis óriás dolog.

Kerti szerszámmal szorgoskodom,  
meg-megszúrom hantodnak kiszáradt kérgét,  
s a kis lyukak mindegyikébe kis palántát ültetek.  
Megszalad itt és amott a könny szerszám  
s a gondolatra borzadva ébredek,  
hogy nem messze lent, itt alattam  
te fekszel behúnyt szemekkel,  
némán s vakon, semmit se látva.

Megáll kezem s rádöbbenek,  
mégsem te vagy, csak egy hüvely,  
melyet míg jött, ment, szólt vagy mosolygott,  
mint önnönmagamat, éppúgy imádtam.

Oh Egek!  
Két méternyi föld sincsen talán  
mi kett nket egymástól eltakar!  
Te már nyugvóra tértél apám  
de itt van fiad ki látni akar!  
Ki még hozzád szeretne érni egyszer,  
hogy biztos lehessen abban, hogy voltál,  
és hiába szólal fel száz tanú ki látott,  
ellenük szól e szörny oltár, a sír,  
mi ellen ásóm csak tompa fegyver,  
csak palántáknak üthet sekély lyukat

Agyagos rögöket forgatnak ujjaim,  
fejfád alól vettem fel ket  
hová sírkövet fogok majd tenni  
ha eljön az id , negyven nap elmúltán.

Nem tudom még, hogy mily anyagból  
s milyen formára metszett lesz a k ,  
És nem tudom, képes lesz e majd  
magába zárni, enyhíteni gyászom.

Fáradt vagyok, felállok lassan,  
fejfádra nézek, a héber betűkre,  
s az alattuk álló, kett s számozásra,  
mely annak jele, hogy van itt még  
valaki számára hely, ki elmúltaddal  
nálamnál még többet veszített,  
ki máshol mint melletted pihenni  
nem kíván.

Búcsút suttogva nézem sírodat.  
Elgondolkodom, belátom jó volt,  
helyénvaló a gondolat,  
fejfádra kett s számot iratni fel.  
De kérlek adjál most tanácsot,  
súgd meg nekem, h tanácsadóm,  
miként szerzek majd akkor er t,  
ha ismét jönnöm kell majd ide,  
hogyan fogom majd tudni mondd,  
e sírhantot még egyszer befedni?

## Tavaszi Zsongás

Tököt hámoztam csendes május esten  
mikor a lavórba pleccs, beleestem.  
Az ilyesmi megesik néha Pesten  
hol a lakosság zöme elég lökött,  
ha sohasem látott még hámozott tököt.

Ámha a töknek bele nem lenne  
akkor nem lenne egyetlen mag se benne  
és senki sem ehetne sótlan tökmagot  
hiába siratna négy satnya végtagot,

mert lábak s karok mint faltör kos farka  
hebernyés az a sok tökfaj, és marha,  
mert százszor száz ugyebár tízezer  
s a fest szöggel szögelt szöveget meszel

és csakis meszelve jó, ha jó a tök  
hámozva is, bár ha tökkel beütök  
s bementem bátran, hogy negyvenszáz ulti  
mondja már meg valaki, mi az, hogy multi-kulti?

## Szeretkezünk

Testednek szent mélyén újászülettem,  
S miközben szívünk a másikat ölelte,  
én, miközben üdvözültem, azt kérdeztem,  
miért váratott ez magára oly sokáig,  
miért vált oly kés n valóra az álom,  
melynek megvalósulása késett mostanáig?

S mid n az élvezetnek reszketeg sóhaja  
feltört torkod mélyéb l halkan s átölelt,  
bennem felötlött lelkelemnek oly földi óhaja,  
hogy h n áldást tudjak mondani lágy tested felett,  
most, amint magába fogadja ernyed testemet.

# Bálint E. Levente versei

## Vannak fények

Vannak fények, settenked ,  
lombot simogatva kelt ,  
álmos fák közötti  
ezüst est-sugarak,  
ösvényt mutogatva  
sötét éj alatt.

Vannak fények,  
távoli égitestek  
üzenete fényévre innen,  
és vannak megtört fények cseppeken,  
harmatos réten, nyári reggelen.

Vannak fények, milliárdnyi szemben,  
a víz tükrében, ha felkel a nap,  
És mesterséges, színes, mindenféle fajta,  
meg zölden világító Szentjános- bogarak.

És vannak fények lobogó t zben,  
könnyekben csillanó, egyetlen vigasz,  
reményt sugárzó, messzi égben  
és fogalmunk sincs, hamis-e vagy igaz.

2016 jan.uár

## Lennél - e?

Lennél-e a válasz,  
Ha én lennék a kérdés,  
Lennél-e a zene,  
Ha én lennék a tánc?

Lennél te a könyv,  
Ha én lennék az írás,  
Lennél- e az álom,  
Ha én lennék az éj ?

Lennél- e a visszhang,  
Ha én lennék a szikla,  
Lennél- e a felh ,  
Ha én lennék a szél?

Lennél-e a válasz,  
Ha én lennék a kérdés,  
Lennél-e a zene,  
Ha én lennék a tánc?

2016. január

Részlet az *Elmélet és gyakorlat/Teori  
og praxis* című regényből -  
Gyldendal 2004. Oslo.  
A szerző engedélyével fordította  
Kunszenti-Kovács Dávid

**1978 sze.** A tanár szerint túl sokat hiányzik a suliból. Az osztály ugyanaz és mégis más. Tommy bandája ragasztót szipózik és hasist szív a tanári mögötti erdőben, ide-oda betörnek, és az iskolaudvarról viszi be őket a rendőrség. Tommy úgy behúzza egy tanárnak, hogy csak patakzik a vér, előnti a katedrát. A tanár feje, mint egy feldöntött kancsó, az ajkai felrepednek. Kicsengetnek, és a tanár többé vissza sem jön (attól kezdve nevüket sem ismeri helyettes tanárok veszik körül őket). Guggen alszik az órákon. Egyesek szerint a szűrások borítják a karját, és az apja is junkie, egymásnak adnak el heroint. A jó fiúk és a jó lányok egyre jobb tanulók lesznek, mígnem egy délelőtt Bendik fejével belerohan Tommy fejébe, és verekedés tör ki az udvaron a jók és a rosszak között. Az egész iskola beszáll, iskolatáskák és tankönyvek szelik át a levegőt, a helyettes tanárok sikoltoznak. A diákok egyetlen masszává fonódnak össze. Senki sem tudja kibogozni, és senki sem látja, ki kicsoda. Tor és Viggo felmásznak az iskolatetere, kavicsokkal dobálják a diákokat szétválasztani próbáló tanárokat, s azt kiabálják, hajrá Stein, hajrá Stein. Nikolaj a féleresz alatt áll, cigizik és nézi a hústömeget, majd kiszökik, átvág az erdőn. Egy filter nélküli Teddyt szív. A szájában dohánydarabkák vannak, egyfolytában köpdös, de szereti a filter nélküli Teddyt. Az éles füst marja a torkát. Szeret cigarettázni. Az iskolaudvar vadnyugata eltűnik a háta mögött, s végül már csak távoli morajlást hall. Úgy gondolja, most már eleget tanult, otthagyja az iskolát.

Kedvenc tárgya, melyben egyúttal a legjobb, a norvég. Állítólag jól ír. A tanár azt mondja: ó Nikolaj, ha ugyanennyi figyelmet fordítanál a többi tárgyra, semmi gondot nem okoznának. De nem figyelsz. Csak ülsz és álmodozol. Hol jár az eszed? És miért nem jársz iskolába? Nikolaj a fürdőszoba tükre előtt áll és tanulmányozza érzékeny, lányos arcát. Az arcába lógó hajtincsek miatt mindenkinéz, csak épp punknak nem. Öngyújtóval megperzseli a haját. A fürdő lánggá és füstté válnak. Napokig égett kölniszag van odabent. Hamufrizurája nem túl punkos, ő egy balesetet szenvedett babára hasonlít. Bánkódik, és úgy dönt, kölcsönveszi apja régi borotválkozási cuccait. Egy újabb mosdóban töltött este után már csak milliméternyi a haja, de egyetlen, középen tarbórtokkal. És a nyakán sem sikerült minden fűrtöt leborotválnia.

Tor komolyan jegyzi meg:  
Ó Vagány vagy, Niko.

Tudja jól, hogy nem vagány. Már azóta tudja, tulajdonképpen túl gyáva ahhoz, hogy punk legyen, mikor elször hallotta a Sex Pistolst. A fanzinokban nézegeti az angol punkok képeit, és az arcukat békésen ékesíti biztosítóket figyelő. Mintha ezek az apró eszközök természetes kinövéssek lennének. Legszívesebben szétépné a ruháit és egy

csavarhúzóval felhasogatná gyerekes arcát. De túlságosan fél a fájdalomtól.

Mégis eldöntötte: punk lesz.

Kezdi dik a lányos fiút kiirtó s valaki mást megformáló kiképzés. Mostantól új nevet ad magának: Kaput Niko.

Azon a télen sem, sem Tor nincsenek valami sokat az iskolában. Az óvóhelyen tanyáznak és gyakorolnak. Egész álló nap nyúzzák a gitárt és a dobokat. Viggo ugyan jár suliba, de sokszor benéz hozzájuk az ebédszünetben. Olyankor játszanak neki néhány számot, mielőtt visszatartog.

Alig pár hónappal később már egyikük sem jár iskolába. Viggo és Anton is az óvóhelyen tengetik napjaikat, és iskolai munka helyett a punkok pontos tervét követik: zajt és értelmetlenséget keltenek, a nyelvet mássalhangzókká tördelik, nemszabályokat követnek, nemegészségesen és nemkiegyensúlyozottan élnek.

Május 1. este zavargások törtek ki Oslo belvárosában. Torral nézegetik az újságban a képeket: könnygázzal ellepített fiatalok, ágaskodó kutyák és lovak, levegőt szelőkövek.

Az utcán gomolygó füstpamacsok közt a fiatalok arca tépettné. Jöve én is beszállok, gondolja, miközben tudja, túl sovány a verekedéshez. Ennek ellenére be akar utazni a Karl Johan utcára, összecsapni a sisakos, gumibotos rendőrökkel.

Torral megfogadják, hogy kik is ott lesznek a rendőrök dobálók közt.

**Amikor 1979-ben** Rykinben, a május tizenhetedikén nemzeti ünnepen Tor, Viggo és Nikolaj az iskolaigazgató beszéde közben biztosítókkal térdeltek a földzsekiben, kék-zöld hajjal, skót szoknyában, tépett trikóban, kutyaörvvel és láncokkal a nyakukban állítottak be a Gommerud iskola udvarára, az nemcsak a rendbontás kedvéért és Berg igazgató s az alkalomra magukat kinyalt lakótelepi szülők felidegesítése céljából volt. Hanem azért is, mert ki akarták fejezni megvetésüket a nemzet, megvetésüket Norvégia iránt.

Nyolcadikosok, otthagyták az elemi, kamaszok. Mégis, ezen a május tizenhetedikén reggelen, 1979-ben, újra felökeresik volt iskolájukat.

07:32-től az óvóhelyen ülnek és söröznek.

Tor gyorsabban iszik, mint a többiek. Lenyomja torkán a barna üveget, és csak nyeli a sört.

Eléneklük a *God save the Queen and her fascist regime-t*.

08:14-kor megszólal Tor.

Ó Elmegyünk meghallgatni az igazgató beszédét?

Ó Az elemibe? Most komolyan? Ó kérdezi vonakodón Nikolaj. Nem egészen biztos abban, hogy viszont akarja látni volt iskolatársait és szüleiket, inkább itt ülne, inná a sört és játszana pár számot.

Ó Természetesen meghallgatjuk az igazgató beszédét, ó mondja Tor. Ó Udvariatlanság lenne részünkről egy május tizenhetedikén nem megjelenni.

Ó Tiszteletlenség lenne, ó teszi hozzá Viggo.

Ó Egyszer én nem engedhetjük meg magunknak, ó mondja Nyomorult Tor, és beléfürja tekintetét.

Megrántja a vállát.

Ó Nem szabad elkélnünk, ó mondja Tor, és feláll.

Mindannyian új nevet kaptak. Nyomorult Tor, Roham Viggo és Kaput Niko.

Nyomorult Tor megy be elsőként az iskolaudvarra.

Az emberek utánuk fordulnak. Bámulnak. A földzsekikre, a biztosítókre, a kutyaörvre a nyakán, Tor szaggatott trikójára. Látja a bizonytalanságot a gyerekek

arcán. Egy anya odalép, karon ragadja Tort, de kitépi magát.

Utat vágnak maguknak az emelvényig, ahol az igazgató áll és a mikrofonba beszél, az ajkákig és a mikrofonfejig, a tet feletti napig, a kinyalt tömeg feletti, lobogó zászlóig.

ó Berg igazgató homokos!

Halálos csend lesz körülöttük.

Tor újabb lendületet vesz, teleszívja tüdejét és üvölti:

ó Az igazgató egy pederasztá!

Viggo meglepetten hátrafordul és suttogva kérdi:

ó Mi az a pederasztá?

Nikolaj megvonja a vállát.

Most mindenki megfordul, diákok és szülők, a felügyel tanár és a volt osztályfőnök, anyák és apák, babakocsis kisgyerekek, minden május tizenhetedik szalag.

Megfordulnak és bámulnak.

Tor áll, mint egy cövek.

Az igazgató egy pillanatra félbehagyta jól megírt beszédét. A demokráciáról és az önállóságról, Eidsvollról és Bjørnsonról, a Himnuszról és az egyén személyes szabadságának fontosságáról szóló beszédét.

Az igazgató a pirosan és fehéren virágzó embertömeg közepén egy b r d zsekit pillant meg. B r d zseki és nyelvcsap. Az igazgató csak ennyit lát.

Tor hangja annyira átható, hogy az igazgató kizökken a beszédből, megáll és hallgat.

Egy pillanatig egymást nézik, Berg igazgató és Nyomorult Tor.

Aztán ismét hallatszik Tor hangja:

ó Egészségére, igazgató úr!

Tor a b r d zsekije belső zsebében elhúzza egy megbontatlan üveg Frydenlund sört, és teljes erővel elhajítja.

Nikolaj lassított felvételen látja, amint az üveg pörögve szeli a levegőt. A barna üveg áttáncol a napfényen az emelvény felé, a lefésült hajak és székek copfok, mellények és telemarki képviselők, a gyerekek kezében lévő zászlócskák, virslik és krumplilángosok, maskara és puder felett. A barna üveg táncol.

Nikolaj csak áll, mintha a lába a földbe süllyedt volna, húsz centit az aszfalton át. Tágra nyílt szemekkel nézi, amint az üveg áttáncol a nemzeti ünnep díszfényn.

Ezen az ünnepen, amelyre még a napfény is kicsípte magát, ott áll az igazgató az emelvényen. A sörösüveg fején találja, majd leesik a kézirat mellé a pultra. Az igazgató lepillant az elhagyott üvegre és a papírokra. Se a sörösüveg, se a lapok nem sérültek.

Mintha az igazgató gondolatban hálát adna az égnek. Semmi sem tört össze, semmi sem ment tönkre. A kiáltás, az üveg, az udvar ellep, fura csönd, mintha minden csak délibáb lett volna. Ezt látszik gondolni. A megnyugvás mósolya lopózik a szájára.

De a közel állóknak nyugtalanító ez a látvány: az igazgató sörösüvegre és kéziratára tapadt ámuldozó tekintete. Másodpercekig áll így maga elé meredve, majd egyszer csak hátraesik, a nézők látóterén kívülre, valószínűleg sötétségbe.

Tor már eszeveszett iramban rohan át az udvaron, el a zászlórúd mellett, ki az erdő felé.

Nikolaj meg csak áll az iskolaudvar közepén. Körülnéz, meglát egy gyerekkocsiban síró kisfiút. A lába gyökeret eresztett az aszfaltba, és mozdulni sem bír. Balra pillant. A felügyel tanár tátott szájjal fut a gyepen át Nyomorult Tor után. Viggo hirtelen kabáton ragadja, kirántja a ragacos aszfaltból, és futásnak erednek.

Senki sem úszhat meg ilyesmit.

Tudják. Tor tudja. Viggo tudja. Nikolaj is tudja.

Tor édesanyja nem tudja, hogy mit tegyen. Mindent megpróbál. Komoly beszélgetést. Szobafogságot. Az Üdvhadsergnek ajándékozta Tor b r d zsekijét. Megtiltja, hogy punklemezeket hallgasson. Éjszakánként halkán sír.

Tort két hétre kitiltják az iskolából.

A kisgimi igazgatója és az osztályfőnök elbeszélgetnek vele. Szociális gondozót rendelnek ki mellé. Édesanyja Váliumot kap. Tor házit. A Norvég Törvénykönyvről kell dolgozatot írnia.

Tor egy sörösüveggel fején dobta Berg igazgatót. Nikolaj még mindig látja maga előtt, ahogy az üveg a sárga napfényrel átszűrte a levegőt, átörvénylik és eltalálja az igazgató csillogó kobakját. Ezért Tor most kénytelen a Norvég Törvénykönyvet olvasni.

Esténként a garázstetk felett belát Tor szobájába, aki ül és olvassa a piros törvénykönyvet, mely tenyerében tartott magzatra hasonlít.



## Nikolaj Frobenius

1965-ben született Oslóban. London jó nevű filmiskolájában végzett. Író, forgatókönyvíró, dramaturg. 1986-ban jelent meg az első kötete. *Insomnia* c. regényéből elbírta a norvég film, majd nagysikerű amerikai film készült (Al Pacino, Robin Williams főszereplésével, USA 2002).

*Teori og praksis* c. regénye s a belső forgatott film Norvégiában aratott nagy sikert, de nemzetközi díjakat is kapott.



## Kunszenti-Kovács Dávid

1985-ben született Oslóban. Érettségig az oslói francia iskolába járt. Életének mindmáig egyik meghatározó része az évente közel száz ország részvételével megrendezett Nemzetközi Matematikai Diákolimpia (IMO). 11 éves korától 7 éven át versenyzett gimnazisták között. Czeizel Endre *Matematikusok, gének, rejtélyek* című művében a következőket írja: Ő a Nemzetközi Matematikai Diá-

kolimpiát 1959-től rendezik meg. A leggyakoribb résztvevő egy norvég diák, akit ő milyen érdekes ő, Kunszenti-Kovács Dávidnak hívnak. [í] nyerte Norvégiának az első aranyat. Ő 19 éves korától a norvég csapat felnőtt vezetője és felkészítője. Elbírta az IMO Etikai Bizottságába, majd az öt tagú vezetőségébe választották be.

Budapesten végzett az ELTE Matematikus szakon, majd Németországban, Tübingenben doktorált. A Magyar Tudományos Akadémia Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet kutatója, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tudományos munkatársa, oktatója. Volt Köztársasági ösztöndíjas, jelenleg Bolyai János Kutatási Ösztöndíjas.

Több, magyarra fordított norvég irodalmi- és szakszöveg lektora. Maga is fordított próza mellett lírát is, például izlandi költő verseit angolra és magyarra.

# Gaál Zoltán újabb versei

## Jóminőségű élelem

Jóminőségű élelem  
 jóminőségű félelem  
 jóminőségű trombita  
 jóminőségű harsona  
 jóminőségű mikrofonerősítő és hangszóró  
 jóminőségű fülhallgató  
 jóminőségű beépített lehallgató  
 jóminőségű parfüm- és egyéb utánzatok  
 jóminőségű tisztességbecsület  
 jóminőségű ágyágyynemvel és ágyassal egyetemben  
 jóminőségű palackozó mintapalackkal vagy anélkül  
 jóminőségű szív májvese  
 jóminőségű gyógyszerek  
 jóminőségű visszerek  
 jóminőségű óvszerek  
 jóminőségű pótszerek  
 jóminőségű szeretetvagy nem szeretet  
 jóminőségű széna szalma pelyva  
 jóminőségű moslék hulladék  
 jóminőségű disznóól teli visító malaccal  
 jóminőségű zuhogó záporral kombinált  
 esernyőeskedvelőknék  
 jóminőségű virtuális létvagy valós nemlét  
 jóminőségű szeszes italok drogok  
 jóminőségű kötött harisnya  
 jóminőségű lökött barisnya  
 jóminőségű könnyen tisztítható koldus tarisznya  
 jóminőségű golyópólya és keresztvíz  
 jóminőségű melltartószékbugyibogatyta  
 jóminőségű luxusházak  
 jóminőségű melegvízes úszómedencék  
 jóminőségű prémium márkás járművek

Egyedi ajánlatkérés.

Kérjük, töltsd ki az alábbi alap adatokat és kollégánknak hamarosan felveszi Önnel a kapcsolatot a részletek egyeztetése céljából: Vezetéknév. Keresztnév. Email cím. Válasszon autómárkát! Mitsubishi, Nissan, Jeep, Smart, Chevrolet, Cadillac, Chrysler, Saab, Renault, Seat stb. (Wikipédia)

jóminőségű stressz  
 jóminőségű elfúlólehelet  
 jóminőségű utolsó kenet  
 jóminőségű halotti láttelep  
 jóminőségű elföldelés koporsóban vagy hamvasztás abszolút prima új szisztéma a lehető legzöldebb temetés (Európában sajnos még nem legális)

A vízhamvasztásnak is nevezett eljárást gyengéd és tiszteletteljes temetési formaként reklámozzák, amely minden eddiginél jobban kíméli a környezetet is. A holttest a procedura

során fémdobozba kerül, amit beleengednek a vízzel teli tartályba. Abban finoman kering a magas nyomású, 160°C-os folyadék, amely a benne lévő lúgosító kémiai anyagok miatt lebontja a szöveteket, 4-5 óra alatt. A megmaradó csontokat kiszáritás és porlasztás után urnába helyezik. A folyékony hamvasztás és porlasztás után urnába helyezik. A folyékony hamvasztás és porlasztás után urnába helyezik. A villamosenergia-felhasználása egynegyede a láng alapú hamvasztásnak. (Wikipédia)

Itt minden eladó jó áron kapható  
 Ne várakozz!  
 A világhálón bármit kívánsz  
 legtöbb esetben hitelre is azonnal megvásárolható  
 Mindent fel nem sorolhatok  
 Ha érdekel  
 Vannak szépszámmal jóminőségű rendkívül hatékony fegyverek is

## Miközben

Miközben környezetünk 1 megfelelően apró-cseprű ügyeinkbe temetkezünk jelentéktelen sérelmeinket panaszoljuk egy csupa-szem csupa-fül szörnyeteg ragadja meg a hatalmat

Óriáspolip terjeszkedik terjeszkedik csápjai átfogják a világot mindenüvé elérnek Örökké éber figyelmét semmi el nem kerül

Hiába rejtkezősz hiába viselsz láthatatlanná tevő köpenyvet mihelyst megmoccansz felfedez

Támad egy önálló gondolatod azonnal tetten ér s lecsap rád

Azt az állapotot melyet Orwell 1984 című könyvében megjövendölt a most alakuló minden vonalon meghaladja

Lesz kenyér  
 lesz cirkusz  
 lesznek változó divatok  
 Ehetsz-ihatsz  
 kedvedre szórakozhatsz  
 Sportolhatsz is míg bele nem gebedsz  
 Ha az új rendnek  
 ellenkezés nélkül aláveted magad  
 nem kell rettegned  
 nem lesz bántódásod  
 de ha nem férsz a b rődben  
 s lázadozol  
 a napirendr l  
 mint közveszélyes zavarkelt t  
 tüstént levesznek  
 Szép lesz az élet  
 teljes és töretlen a nyugalom  
 Elégedetlen embert  
 bármerre járatod tekinteted  
 nem látsz sehó

## Köztem OK

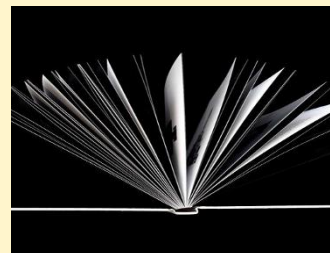
Köztem s az úgynevezett valóság közt  
 úgy hiszem  
 van némi hasonlóság  
 Mindketten a Hal jegyében születünk  
 meglehet sen csúszósak vagyunk  
 elcsípni minket rém nehéz  
 Rendkívül leleményes  
 Ebben nem mérhetem hozzá magam  
 Hányan próbálják megragadni  
 hogy szoros formába kényszerítsék  
 Zsugori markukból kisiklik  
 Vannak kik létét készpénznek veszik  
 vannak kik határozottan tagadják  
 vannak kiknél a kényes kérdés zárójelbe kerül  
 Vannak kik szótlán robotolnak  
 s eszükbe sem jut ilyesmiken t n dni  
 Híres kutatók boncolgatják  
 érzelmek nélkül pléhpofával  
 Egyre-másra id nként ráhibáznak  
 de legtöbb titkát féltékenyen rzi  
 el bb-utóbb kiderül hogy elméletük hamis  
 hogy a lényeket illet en tévedtek  
 Kezd dhet előlr l a kutakodás  
 Vannak szép számmal kik imádják  
 majdhogynem istenítik  
 Sokan szitkozódva gyalázzák  
 s rákennek minden ocsmányságot  
 Egyeseket felvillanyoz  
 másokat rettegéssel tölt el  
 A részeg valósága dülöngél  
 a józané talpán szilárdan áll  
 Ahány ház annyi felfogás  
 s melyikbe kapaszkodhatok?  
 Egy hang vagyok a sok közül  
 Lelkem rajta!  
 Nem vagyok okosabb a többinél

Lehet hogy én is alaposan melléfogtam

## Bálint E. Levente legújabb verse

### Reggeli vers

A Nap még csak  
 kilesett  
 fagyott mezők felett,  
 hatalmas ásitással  
 búcsúzott az éj.  
 Vázámban állt már  
 egy jóreggelt-virág,  
 síma ujjak túrtak át  
 borzos hajamon.  
 Kávé-illat terjedt,  
 étvágygerjeszt en  
 és háromperces tojás  
 virított halványan.  
 Volt már kés meg villa,  
 felszeletelt kenyér,  
 Őjó reggelt, kedvesem! ö  
 visszhangja a csendben.  
 Hallani lehetett,  
 hogy mocorog a világ.  
 Egyre fényesebb lett  
 a hólepte rét,  
 aztán a percek  
 tonnánként teltek  
 és jöhetett már  
 a józanító lét,  
 sötét szobában  
 haldokló visszhang,  
 kéklő párás ködök  
 fagyott réteken,  
 gémberegett lábam  
 vitt, mert új nap  
 pirkadt már és vártak,  
 tompa aggyal mentem,  
 üresen, bambán  
 és még csak tojás  
 sem fehérlett  
 az üres asztalon.





# Deák Csaba zeneszerző emlékezete

*A svéd zenei élet kiemelkedő személyisége volt Deák Csaba zeneszerző. Életének 85. évében elhunyt. Hatvan esztendő töretlenül zenei pályára kapcsolódik nevéhez. A Liszt Ferenc Zeneakadémián, majd a Svéd Zeneakadémián végzett szerző jelentős művekkel gyarapította a kortárs zenét, különös tekintettel a fúvós muzsikára, számos kiváló svéd és nemzetközi együttesek szólistájára. A svéd Zeneakadémia előadó tanára, a Koreográfiai Intézet professzora a Svéd Zeneszerző Szövetség titkára volt.*

*Műveiben fellelhető a szülő hazája zenéjének motívumai. Magyar vonatkozású műveiben, például a Verbunk című részfűvőshatosban kuruc dalokból építkezett. Magyar költők verseire írt dalokat, az államalapítás 100. évfordulójára Glória címmel alkotott kiemelkedő zeneművet, amit a stockholmi koronázási templomban mutattak be az 1956-os forradalom évfordulójának szentelt hivatalos ünnepi mise alkalmából.*

*Deák Csaba munkásságát az Ághegy 10. Számában mutattuk be (1265-1273 oldal)*

1932. április 16-án született Budapesten. Zenei tanulmányait a budapesti Bartók Konzervatóriumban kezdte, ahol klarinétot és zeneszerzést tanult, majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Farkas Ferencnél folytatja zeneszerzési tanulmányait. Az 1956-os forradalom után elhagyja Magyarországot, 1957-ben telepedett le Svédországban. Stockholmban magánúton tanul továbbá Hilding Rosenbergtől. 1969-ben zeneelméleti tanári diplomát szerez a stockholmi Királyi Zeneakadémián. Ugyanebben az évben alkalmazást nyer a stockholmi Tánciskolán (Danshögskola), ahol 1997-ig, nyugdíjazásáig az iskola zenei vezetője. 1971-től 1974-ig Göteborgban is tanít az egyetem zenei tagozatán. Zeneszerzői tevékenysége, mely a hangszeres és a vokális zene csaknem minden ágára kiterjed, az utóbbi években leginkább a szimfonikus fűvőzenére irányul. 1985-ben kinevezett zeneszerző (Composer in resident) a Svéd Hangversenyintézetnél (Swedish Concert Institute), és 1989-től a minnesotai Gustavus Adolphus Collegeben. 1977-től 1987-ig vezető tag a Svéd Zeneszerző Szövetségben. Tagja a Swedish Concert Institute fűvőzenei tanácsadó bizottságának. 1981-ben részt vesz Manchesterben a WASBE (World Association for

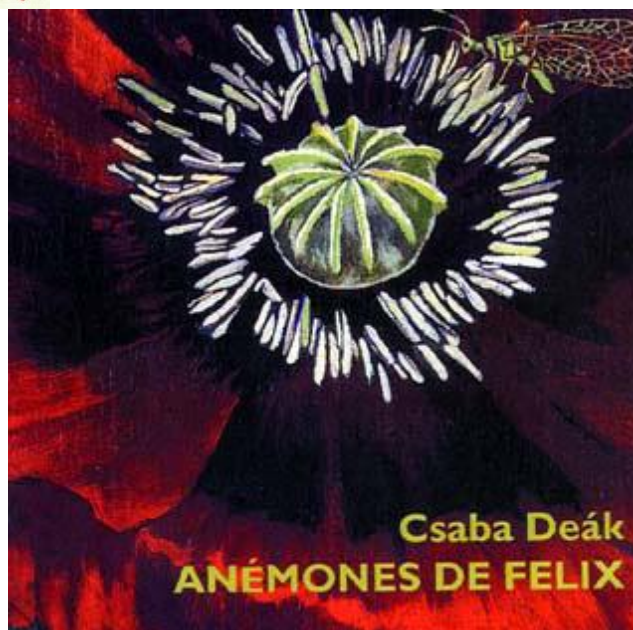
Symphonic Bands and Ensembles) megalapításában, vezető tagja a WASBE svédországi tagozatának. 1989-1995 elnökhelyettes a Samtida Music kamarazene társaságnál. Vezető tagja az IGMID (International Guild of Musicians in Dance) svédországi tagozatának. Kétféle díjjal tüntették ki: Gustavus Adolphus Fine Art Award, U.S.A. 1989, Atteberg díj, Svédország, 1992.

## Válogatott művei:

- 1956 - Sonatina
- 1957 - Rondo
- 1959 - Straw Quartet [No. 1]
- 1960 - Duo lakosztály
- 1961 - Levegő hegedűre és zongorára (<http://www.youtube.com/watch?v=XelAMJxQWcU>)
- 1962 - Ballad
- 1963 - Három dal
- 1964 - Danaiderna
- 1965 - Négy magyar népi közönség
- 1965 - Gesällvisa, népszerű vízum
- 1967 - Klarinétszínház
- 1967 - 2. sztring kvartett
- 1969 - 21-én
- 1970 - Tideli
- 1971 - Trió
- 1973 - Andante és Rondo, a fűvők zenéje
- 1973 - Lucia égből, asztronon minikeret
- 1973 - Zene és mozgás az iskolás gyermekeknek audiószalagokkal, hangszerekkel és mimikával
- 1973 - Piri
- 1974 - Három tétel a Petter Bergman Etyd
- 1975 - Karácsonyi motívum
- 1976 - Verbunk
- 1976-os / a 77 - Viszlát Föld!, Egy játék a halállal, az opera
- 1977 - okt.
- 1977 - magyar táncos
- 1978 - Eden
- 1979 - A Piper esküvéje
- 1980 - Esküvéi felvonulás és korall
- 1981 - Herykon
- 1982 - Vivax
- 1983 - Öt rövid darab
- 1984 - Farina Pagus
- 1985 - Mässallians
- 1986 - Quartett a szaxofonokhoz
- 1988 - Quintett alax szaxofonhoz és vonósnyegyeshez



- 1989 - Concerto Maeturo
- 1989 - Gustadolphony
- 1990 - kvartett Tubas számára
- 1991 - Ad Nordiam Hungarica
- 1991 - Etyd nr 1: Semper staccato
- 1991 - Etyd No 2: Nincs Mísura
- 1991 - Etyd nr 3: Scherzo
- 1992 - Koncert a klarinét és a fúvószenekar számára
- 1993 - Anémones de Felix
- 1993 - Magie noire
- 1994 - novem
- 1995 - Gratulatio
- 1995 - Memento mare
- 1995 - Szimfonikus
- 1996 - Gloria
- 1997 - Fanfare
- 1998 - Octet
- 1999 - Mayinka
- 1999 - Sax fellebbezés
- 2000 - Brassnance
- 2000 - Fuvola
- 2001 - 2. szimfónia [ 3 ]
- 2003 - Emlékezés
- 2004 - Fuvola és húr zenekar koncertje
- 2005 - Az igazi fény
- 2006 - Trió Jubileum
- 2007 - Divertimento
- 2007 - Páros játék
- 2008 - Andante és Rondo fuvolára és zongorára



A CD els darabja az Anémones de Felix, amely az Alban Berg-szer valóban személyes Deák m . Anémónok - mondja Deák - az Actiniarianak, a tengeri anemónáknak, a szájnýtását-záródását utánozza, az akkordok kib vülnek munkámban, hogy újból közelítve, újabb b vebb akkordokkal gazdagodjanak.

A következ darab három részben álló Clarinet Concerto . Deáknak különleges hangszere a klarinét, amelyet a budapesti Bartók Konzervatóriumban 1949-1955 között tanult . A koncert komolyság és a könnyed szívesség. A kezdet elegáns, a magyar népi balladák által ihletett dallamvonalakkal. A m a zenekar nagyon alacsony és nagyon magas regisztereinek hasznosítására alkalmas. A nagy kontúrok ott vannak a háttérben, de a benyomás mégis mozaik.

A Pagus Farina a Mjölby (Lisztfalu) latin fordítása, amely Svédországban az Östergötland kerületének városa, ahol a város zenekara, m ködik. Deák nekik írta ezt a m -vét. Egyszer miniatúra, nagyszer zenei ritmikus er vel színes, tonális megjelenéssel.

A Memento mare (1995) olyan, mint egy psalmista dal-lam, szomorú kompozíció, az 1994 szeptemberében történt balti-tengeri szörn hajókatasztrófa áldozatainak emlékére, vegyes kórus és zenekar számára készült. A Szimfonikus Szél Zenekar (1995) a Deák Csaba portré CD- jének záró munkája a Nosag Records. A szimfónia sötét színeket fest elgondolkoztató a Fekete Halál középkori helyszíneit idézi, szimfonikus m , de bizonyos hangszer-csoportok elszabadulnak, az üt hangszerek és egyes táncmotívumok használata Karl-Birger Blomdahl analógi-ák

## selected works

Csaba Deák (May 2003)

### KEYBOARD

Ballad för piano (1962) pf. MIC  
Bröllopsmarsch och koral (1980) org. MIC  
Rondo (1957) pf. SUE

### WINDS

Fuvola (2000) fl solo. MIC  
Klarinettofon (1967) 5 cl players. MIC  
Quartet for saxophones (1986) 4sax.SUE  
Quartet for tubas (1990) eup, 3tu. MIC  
Sax Appeal (1999) sax quartet. MIC  
Sonatina (1958) cl solo. NMS

### ENSEMBLE

Andante and Rondo. Music for woodwind quintet (1973) R&R  
Duo-Svit (1960) fl & cl. NMS  
Gratulatio (1995) vic & cb. MIC  
Herykon (1981) brass quintet. MIC  
Hungarian Dances (1977) woodwind quintet. MIC  
Magie noire (1993) cl & string quartet. MIC  
Novam (1994) sax quartet & brass quintet. MIC  
Octet (1998) sax quartet & string quartet. MIC  
Oktett (1977) fl, ob, cl, cor, fag, vt, vla, vlc. MIC  
Quintet for alto saxophone and string quartet (1988) SUE  
String Quartet no 1 (1959) MIC  
String Quartet no 2 (1967) MIC  
Trio (1971) fl, vlc, pf. MIC  
Verbunk (1976) brass sextet. SUE

### ORCHESTRA

3 etyder (1987/90) symphonic band, LEMA  
Ad Nordiam Hungarica (1991) chamber orch. MIC  
Anémones de Felix (1993) symphonic band. MIC  
Brassnance (2000) brass band. MIC  
Concerto for clarinet and wind orchestra (1992) MIC  
Concerto Maeturo (1989) f tr, euph, mar soli & symphonic band. MIC

Eden (1978) symphonic band. CG  
Farina Pagus (1984/91) symphonic band. MIC  
Five short pieces (1983) symphonic band. CG  
Gustadolphony (1989) symphonic band. MIC  
I 21 (1969) wind ensemble. CG  
Mässallfåns (1985) tr, trb soli & brass ensemble Comp.  
Mayinka (1999) symphony orch. MIC  
The Piper's Wedding (1979) woodwind quintet & symphonic band. MIC  
Recollection (2003) wind esemble. MIC  
Symphony for wind orchestra (1995) MIC  
Symphony No. 2 for wind orchestra (2001) MIC  
Vivax (1982) symphony orch. CG

### VOCAL

Tideö (1970) voice & pf. MIC  
Tre etyder över Petter Bergmans dikt Etyd (1974) Mz & pf. MIC  
Tre sånger (1963) Mz & pf. MIC

### CHOIR

Dansiderna (1964) mixed choir a cappella & recit. M  
Fyra ungerska folkvisor (1965) mixed choir. SK  
Geställvisa. Folklig visa. (1965) Arr. f 3-part female choir. SK  
Gloria (1996) mixed choir. MIC  
Julmotett (1975) 3-part female choir. MIC  
Lucia himmelsfärd. Astrofonisk minimetodram (1973) speech choir, bottles and candles. SK  
Memento mare (1995) mixed choir and wind band. M  
P:n (1973) mixed choir/batt & perc (1 pl.) MIC

### STAGE MUSIC

Fäderna. Chamber opera in one act (1968) T, 3Bar s perc, tape. Comp.  
Hej då jord! Ett spel om döden. Opera (1976/77)  
STBar soli, children's choir, fl/picc, trb, Hammond/ synthesizer. MIC

## publishers

Comp. Contact composer  
CG Gehrmans Musikförlag, Stockholm  
LEMA Lema Musikförlag, Karlskoga  
NMS Nordiska Musikförlaget, c/o Warner Chappell  
R&R Reuter & Reuter, c/o Sweden Music AB  
SK Sveriges Körförbund, Stockholm  
MIC Swedish Music Information Centre, Stockholm  
SUE Edition Suecia, c/o MIC

## cd recordings

3 etyder. RSA CD 394  
Anémones de Felix. nosag CD 053  
Concerto for clarinet and wind orchestra. nosag CD 0  
Eden. amos CD 5820-2  
Farina Pagus. nosag CD 053  
Five short pieces. SOM 9202  
Fuvola. SFZ records 2001  
I 21. PSCD 32  
Klarinettofon. PSCD 58-3  
Memento Mare. nosag CD 053  
Oktett. PSCD 32  
Quintet for alto saxophone and string quartet. PSCD :  
Sonatina (clarinet solo). Opus3 CD 19406  
Sonatina (saxophone solo). CSCD 96015  
Symphony for wind orchestra. nosag CD 053  
Symphony No. 2 for wind orchestra. nosag CD 085  
The piper's wedding. IGCD 042  
Vivax. PSCD 32



Tar Károly

# MINDEN KIDERÜL

A szerző *Az ismert katona* című regényének második része, amit Szőcs Géza kérésére írt fia halálának 40. és a trianoni sanyarúság 100. évfordulóján

## A történetek után

### Az apa

Fekete karácsony. Abban az esztendőben háromszorosan is fekete karácsonyuk volt. Szomorúan szürke felhők seregletek városuk felett, kitartóan szemerkélt az szies es , az utcák sárosak voltak, az emberek kedvetlenek. Karácsony napja akkor már majdnem három évtizede nem volt hivatalos ünnep. Nagyhéten temették fiúkat. Pap nélküli katonai temetésre kényszerültek. A kivézérelt kiskatonák sírtak, a gyászoló tömeg ijedten húzta össze magát a négy fegyverből nem egyszerre eldördülő szegényes sort z alatt. Rengetegen álltak körül a tátongó sírt. Ott voltak a Brassai Sámuel felsőosztályos tanulói, rokonok, ismerősök és a Politechnikai Intézet vízilabdázói, akik bombaerős lövéséért tisztelt legfiatalabb csapattársukat gyászolták. A család barátai közül valaki idegnyugtató tablettákat elterített a gyászoló család tagjaiba. Mindhárman némán álltak végig a búcsúztató beszédek, patakozó könnyeiket sem érzékelték. A koszorútorony mellett baráti figyelmeztető engedelmessé kicsi nyájként terelték őket a temető bejáratánál parkoló kocsiba. Velük tartott Gino is. Otthon összeborultak. A szülő és a testvér fájdalomhoz a fiú kedvesének szerelmes fájdalma társult. Így érte őket karácsony hajnala. Kilátástalan ünnep, kilátástalan évvége, kilátástalan új esztendő elé néztek. Olyan fájdalmak terhelt hordozták fel-felnyögve, sóhajtva, amelyek értelmetlenné teszik az életet.

Napokig alvajáróként éltek: az apának és anyának dolgoznia kellett, a lányoknak tanulniuk. Miközben mindegyre visszatértek a fiú sírjához, hogy megbizonyosodjanak nem rossz álom volt az megmagyarázatlan halála, arcukról alig észrevehetően lepoptott és egyre beljebb rejtőzött bensűjükbe a legfájdalmasabb szeretet, amely örökre bevési szereteteink arcképét emlékeztünkbe.

Az apa éjszakánként ébren forgolódott az ágyában. Önvádja alattomosan terjed betegségként nem hagyta nyugodni. Furcsákat álmodott. Gondolatait álmában megrögzött grafomániaként zsinórirással rötta egy sohasem látott koromfekete fedélvonalas füzetbe. Könnyedén ment az írás.

ŠMakacs kíváncsiság már nem gyötör, egyre nagyobb bizonyossággal állíthatom, hogy az egyszeri élet híveként, nem szükséges megválaszolnunk minden utunkba került és időként fel-felhorgadó kérdést. Bodor gondolat, hogy örökké szolgálatos közemberként kell nyüzsgönnünk a dolgok forrásának és forgásának közelében. A méltósággal való távortartást gyakorolják minden időben az okosokkal együtt még azok is, akik a «savanyú a szőlő» hangoztatásával, tisztos távolból figyelik a közügyekben mindig adódó konkon marakodók ízléstelen tancát, gyakori helycserés figurázásaikat, amelyekkel törtetésben megtépzott méltóságukat igyekeznek kevés sikerrel leplezni. A történelem folyamán mindig számosan voltak olyanok, akik a hatalmat áhítozóktól csömörölten visszahúzódtak, s lettek örökös ellenzékiek, mert a magát mindig újnak hirdetett hatalom eszméinek tartalmasságát kevesellték. Mások a hatalomra jutottak erkölcsi tartásából következtettek arra, hogy valóban gyökeres változtatásokhoz nemcsak az új eszmék hiányoznak, hanem az az új generáció is, amely megtisztulhatott az elterre ajnározott életmódok mérgeitől, amik a mindig piszkos politikában sokáig lappanganak, és időnként, az egész világot megdöbbsent en, még ma is hatnak. Mindig lényeges, hogy milyen,

és mekkora erők, mekkora közösségeket képes a hatalom a reménykedés szérumával beoltani. A csak képzeletünkben teljes demokráciát eszmei szépségéből mindig kifordítva, mindig megcsúfolva, olyan árnyjátékkal debütál minden hatalom, amely a ténykedések hatalmasnak festett vásznára óriásokat vetít, hogy elkápráztassa a látványosságra kiéhezett, báméskodásra ítélt néz sereget. Az veszít, aki belemegy ebbe a játékba. Ha nem határozzuk el idejében, hogy nem törtetésünk, nem lelkesedünk, nem tenyerelünk, hanem ülünk veszteg, nem keveredünk a politika piszkába, lassacskán rájövünk, hogy ne mondvacsinált közösségek bábjaként éljük egyetlen életünk. A feltartóztatlanul atomizálódó társadalom egyénekre szabott forradalma szükségességének tudatában, életünk kiszabott idejében, annak kiteljesítéjének kell cselekednünk. Ehhez, akár a nagy ünnepeken támadt képzeletbeli szívdávány alatt, naponta át kell mennünk a kérdések kérdésének kapuján: Mi történik itt?! Ha tudnánk, hogy valójában mi történik, a boldogság titkát is megismerhetnénk. Isteni magasságba kellene emelkednünk, hogy messzire lássunk, abba a távolba, amely mindig közvetlenül a lábunk előtt kezd dik.ö

Felriadt. Keserű szájjal ébredt. ŠMiféle szöveg ez?ö Kitántorgott a fürdőszobába, fogat mosott. Idegesít en hosszan vizelt, volt ideje azon bosszankodni, hogy még álmában is közügyes témák foglalkoztatják. ŠEzért is idegeskedem?ö Hirtelen elhatározással magára kapkodta ruháit és kirohant a lakásból. Az utcák néptelensége még inkább felkorbácsolta pattanásig feszült idegeit. Átvágott a kihalt városon. Felkaptatott a házsongárdi temető t kettős szel meredek úton a fia sírjáig. Finom porhó takarta az utat és a sírokat. Talpa alatt ijeszt en roppant az éjszakában is vakítóan fehér halotti lepel. A lombtalan fák kiszáradt óriás vénasszonyoknak t ntek, töpörödött feketeségükkel boszorkányosan bólogattak. A fia sírjára helyezett koszorúk hervadtságától könnyű szökött a szemébe. Nekitámaszkodott a sír fejéhez helyezett kopjafának. Áll ott szótlanul, állt értetlenül. Nem tudta, miért került éjjel után a kietlen temetőbe. A kopjafán matatott a keze. Ráismert arra a diófa törzsre, amit a magyarókeréki, halálosan beteg asztalos faragott javaslatára elhunyt n knek valóan tulipánosra és kontyosra, hogy az udvaron hever szilvafa törzsére állítva, nagyszobájuk sarkába való dísz legyen belle. Most mégis a fia sírját jelöli ideiglenesen. Bútorgyári barátja alakította legényeknek valóan zászlósan csúcspiszessé.

ŠMit rontottam el? Hogyan történhetett? Miért nem sikerül megelznom a bajt?ö Önvád bénította. Behunyt szemmel, szoborként állt mozdulatlanul. Befelé, önmagába nézett. S r vágásokkal rohanó ritmusú film képsorai sorjáztkak képzeletében.

A lippai kórház jelentéktelen földszintes épületében egy anyás képnél vért követve jutott az anyával együtt egy orvosi felszerelésekkel teledobált raktárhelyiségbe. Katonai szolgálata idején járt hasonló helyen, amikor önként jelentkezett m tétre, hogy krónikus tüszős mandulagyulladásától megszabaduljon. A m tétet megelz napon az egyik, mindenre kapható, szolgálatra kész katonabeutalt

beteg, a bejárati lépcsőn ülve fenékvén élesítette a kórház egyetlen valamirevaló szikéjét. A két sebész közül az operálta, amelyik éppen törvényszéki vizsgálat alatt állt egy halálos kimenetelű mandula operáció miatt. Remegett az orvos keze, amikor a szikével a szájába nyúlt. Most a saját kezén érezte a megállíthatatlan remegést.

Fia élettelen teste, fehér lepedővel leterítve, egy kiszuperált műtőasztalon feküdt. Egy pillantásnyi időre látta a fia arcát. Az anya fiára borult. Arcukról kettőzött erővel robbant és szétfröcskölött a némaságában is agyfacsaró kín, amely őt is letaglózta. Felocsúdva, sietve kitalarta a fiú ballábát, óvatosan lehúzta róla a vastag gyapjúharisnyát. A fiú bal lábának sarkán hüvelyujj vastag, száraz mély seb tátongott.

Kitántorgott a raktárból, öntudatlanul botorkált a havas udvaron. A drótkerítésig jutott, amikor elemi erővel kitört belé a zokogás. Mögötte fájdalmas képpel, némán szobrozott a jóságos képű nővér.

Ó Meg tudom érteni a fájdalmát, nekem is van fiam! Beültek a Trabantba, sietve hajtottak a kaszárnyába. Az ezredorvos rendelésének várójában az apa és anya egymásra nézett. Fájdalom vakította, fájdalom tette szótlanná őket.

Ó Tetanusz vagy vérmérgezés? - kérdezte vádlón az apa. A katoniorvos készségesen magyarázott. Ó Tetanusz nem lehet, mert az nyakmerevéssel jár!

- Akkor vérmérgezés! - mondta tompán az apa. Az orvos felkapta a fejét. Erőletetten tiltakozott. Orvosi kifejezésekkel tarkított eladásba kezdett. Végül menekült. Ó A vérmérgezés is kizárt. Ebben annyira bizonyos vagyok, ó mondta teátrálisan.

Ó Ha vérmérgezés, akkor én ciánkálit veszek be!

Az apa nem értette, hogy miért éppen a ciánkáli jutott az orvos eszébe. Jól képzett titkos ügynökök leltárában ez halálos mérgező a végső menekülés eszköze.

Az apa tekintete hosszasan kutatta az orvos megjátszott elefántpofáját. Nem látszott rajta fuvallatnyi részvét, cseppnyi megbánás. Ellenséges közönyt sugárzott az arca. Az apából forró gőzként szakadt ki a megérzés:

Ó Gyilkosok! - Felugrott. Kézen fogta félig ájult feleségét.

Köszönés nélkül kimenekültek az orvosi rendelésből.

Így történt, motyogta az apa. Kifehéredett ujjakkal szorította a kopjafát.

A temető gondozók szállása felől, egy hajnali munkára a városba igyekezett a fiatal ember a temetőt átszelő rövidebb utat választotta. Halkan füttyörészve ereszkedett alá Bölöni Farkas Sándor és Brassai Sámuel sírja mellett. Az apa önkéntelenül mozdult, teste hangtalanul elvált a kopjafától. Nagyot sóhajtott. A fiatal ember gyáva nyúlként szökkent, futott esztelenül. Nyomában recszenve ropogott a jéggőgyött hó.

### Naplótöredék

A naplók sorsa kiszámíthatatlan. Ha csupán az erdélyi, hagyományosan jó naplóiros munkáinak sorsára gondolunk, akad köztük, amelyiket évszázadokra eltemetett az ismeretlenség, és olyan is, amelyet néhány évtized múltán nyomtatásban terjesztettek. Évtizeddel ezelőtt elkezdett, elrománosításunk első apró ügyeit tartalmazó naplójegyzetemet apósom házában rejtgettek, és most azért kellett elkeresnünk, mert napjainkban meggondolkoztató hasonlósággal ismétlődik és folytatódik mindaz, amit a romániai magyar kisebbség a hatalom általi erőszakos kisebbsítésnek tudunk. A diktatúra nemzetiségi politikájának folytatói elé tükröt kell tartanunk: akkor a szocializmus zászlaja alatt, most sajátosan értelmezett demokracizmusunk hangzatos jelszavaival törekednek beolvasztásunkra. Vérsze-

beink felmutatása a dolgunk: a segítőkész világnak tudnia kell az igazságot! Továbbra is küzdenünk kell, ó talán az eddigiéknél jobban összefogva fogunk majd küzdeni, ó a romániai magyarság megmaradásáért.

Még emlékszem arra a vasárnap délelőttre, amikor a kolozsvári Sétatéren, túllünk néhány méternyire azért szűrtak le egy embert, mert magyarul szólt. Anyám nagyon erősen szorította a kezünk, és suttogva kért, hogy egyetlen hangot se ejtsünk. A filagória közelében jártunk, ahol máskor fűvószzenekar vonzotta a bábéskodókat. Egy fiatalember ugrott ki a bokrok mögül, monostori legények véres késsel követték. A menekülő útját elvágták. Bevetette magát a tó vizébe és a túlsó partra menekült. Szüleimmel, nővéremmel megkerültük a tavat, hogy a park város felőli részébe, épületek közelébe jussunk. Amerre jártunk verekedtek és leszűrt, kiterített áldozatokat láttunk. A Mátyás-szanasatórium előtt teherautó várakozott. Rakfelületén megkéselt, sebesült emberek. Mind magyarok. Két rendőrvigyázott rájuk, mert a késelk ott sem hagytak nekik békét. Ezek is monostoriak voltak. Talán éppen azok, akik azokban a napokban felirattal zárták el a városba vezető utat. A felirat szövege ez volt: *„Panasz a alici demokraciára, de alici Munkásság!”* (Eddig demokrácia, ezen túl Monostor!) Felsietünk a földre. A párház akkor a mostani bank épületében volt. Anyám bement és követelte, hogy sűrűsen lépjenek közbe, vessenek véget a vérengzésnek. Szótlatlanul térünk haza. Azután a sokféle esemény sodrában kiment a fejünkbe ez a rossz emlékű vasárnap. Hittük, hogy ehhez hasonló már soha nem történhet. Most négy évtizeddel a történetek után érthetetlenül állunk az ilyen primitív indulatok előtt. Kinek, kiknek állt érdekében ezek elszabadítása? Hiszen a politikai-gazdasági és erkölcsi csúszás, amelyben tehetetlenül vergődik az ország a nemzetiségek egymás ellen uszításával, az indulatok fölkorbácsolásával nem szüntethető meg. Az ilyen szerencsétlen konfliktusokból, az oszd meg és uralkodj elv alapján csakis a hatalom nyer.

Xántus János temetésén szólt B. E., hogy baj van a házsongárdi sírhelyekkel, amennyiben önkényesen felszámolják és eltüntetik nagy és híres emberek sírhelyét, ledöntik emlékoszlopaikat. Beadványt fogalmaztak a barbár cselekménysorozat megfékezésére. A vizsgálódás során kiderült, hogy csak azok válthatják meg a sírját, akik országunk állampolgárai. Sok híres kolozsvári és erdélyi nagycsalád leszármazottjai már csak külföldön élnek, de sírhelyeiket még valutával sem engedik nekik megváltani. Ezeket a sírokat gyorsan lebontják, eltüntetik. Az ez elleni cselekvést az is megnehezíti, hogy már nincs emlékvédő bizottság. B. E.-t, aki alelnöke volt a bizottságnak, ennek megszüntetése után csaknem egy évvel értesítették, hogy nincs miért sürgetnie a soron lévő beszámoló gyűlés összehívását, mert már nincs ilyen. Különbözőben azt is most tudtam meg, hogy a sírhelyek nem minősülnek emlékeknek. A nagyon régi és a nagyon híres emberek síremlékei sem. Nincs is Kolozsváron - egy-kettő kivételével - hivatalosan elismert emlékek, amit országos szinten is jegyeznének, nyilvántartának. A Szent Mihály-templomot természetesen emlékként kezelik, de a régi sírokkal azt tesznek, amit csak akarnak...

Apám is majdnem elvesztette a sírhelyét. Ez a B parcella és a földút sarkához közel áll. Egyszer csak azt látja, hogy egy Pop nevezetű követ állított a sír fele. Szerencsére, akkor még volt annyi tekintélye, hogy visszakarta jogát a sírhelyhez. Még abban az évben betonkeretet és fedőlapot készíttetett és új sírkövet állíttatott. Így biztosabb, hogy megmarad a sír és nem foglalja el valamelyik mohó betolakodó.

V. J. is említette, hogy nemrég a temet ben járt. A dombra felkapaszkodó baloldali út elágazásába egy, a neve alapján regáti származású tábornok építtetett vörös márványból grandiózus síremléket. A márványba vésett nevek b l és az évszámokból egész családfája leolvasható. A beavatatlannak úgy tetszik, hogy régi kolozsvári család hamvai nyugszanak ott. A hamisítást nem most, már évtizede, hogy elkezdtek, és azóta is folytatják nagy er vel. Ugyancsak évtizedekkel ezel tt filológus egyetemi hallgatók összegy jtötték a régi sírok feliratait, és MI (monument istoric = történelmi emlékm ) felirattal látták el a sírköveket és a díszes sírfe d lapokat. Ezeket a sírköveket valaki megbízásából a temet dolgozói önkényesen kiszedték és útszélre hányták. A diákoknak pedig megtiltották, hogy a sírkövek leltározásával, gondozásával foglalkozzanak. Az elmúlt években számos írás jelent meg a temet r l a különféle folyóiratokban és lapokban. A szerz k szavá tették a panteon elhanyagolt állapotát, és dicsérték azok fanatikus ügybuzgalmát, akik nem hajlandók ebbe belenyugodni. Ma már csak sajnálkozunk azon, hogy nem találjuk régi, híres embereink sírhelyét, illet leg azon, hogy a sírjuk fölött román feliratú sírkövek pompáznak. Semminek nincs létjogosultsága, ha az az egykori német és magyar város polgárainak m veltségét bizonyítja. A mai, az átírt történelem nem szenved a neki ellentmondó tényeket, legyenek azok sírhely vagy írott dokumentáció alakjában... Ezért egyszer bb, ha nincsenek. És kivétek múzeumokból, temet kb l, könyvtárakból - elzártak levéltárakban is ó mindent, ami magyar. Ennek felháborító példáját is V. I.-t l hallottam. A H sök Temet jében, a magyar katonasírok parcellájában található széls sorok keresztjeit eltávolították és román nevelkek ellátott ortodox kereszteteket helyeztek a helyükbe. Valószínű leg az id nként itt megjelen és koszorúzó šelvtársakó szemét bánthatta a magyar katonai sírhelyek látványa. Most úgy t nik, hogy az egész parcella a román h sök nyughelye. És ez csak egy példa a sok közül, amely mutatja, hogy olyan štestvérek között élünk, akiknek semmi, de aztán semmi sem szent. M veltséghiányos vad indulatukban irtják a múltat, szennyezik a jelent és megsemmisítik a jövőket. A nacionalizmus most már átcsap aljas sovinizmusba. Nem történhetett másként: ahol visszaszorul a kultúra, ott nem a megértés, nem az európaiság, hanem a primitív indulatok uralkodnak.

Sz. G. még mindig nem került el . Egyoldalú telefonálása és levele után, amelyet Vásárhelyre címzett, semmit sem tudunk róla. Az apja bejelentésére a rend rségen azt választották, hogy amint tudnak róla valamit, rögtön értesítik a szül ket. Mindezek azt bizonyítják, hogy itt azt tesznek az emberrel, amit akarnak! Itt országos a maffia, és nincs ellentábor, aki fölvenné a küzdelmet, hacsak nem csupasz kez önmagunkra gondolok. Nem csodálkoznék, ha Sz. G.-t valahol útszéli erd ben találnák, eszt veszített öngyilkosként, hiszen már terjesztik is róla, hogy beszámíthatatlan. Az persze semmit sem számít, hogy a józan emberek tudják: ebb l semmi sem lehet igaz! A másik lehet ség, hogy a madridi ügyek lecsendesülése után szabadlábra helyezik Sz. G.-t. És az is lehet, hogy akkor már sem ismer reánk, és mi se rá. Kurkó Gyárfást láttam ilyen helyzetben, Brassóban. Nem közöttünk, hanem egy ismeretlen világban élt. Ezt valamiféle agymosással okozhatták. Az erdélyi magyarság egykori vezet jét nem fizikailag, hanem szellemileg kellett megsemmisíteni. A Sz. G.-nek és társainak is ezt a sorsot szánják. De mit tesznek az egyvel re még néma tanúk ezreivel és százezeivel? És velünk, akik még gondolkozunk, és így vagy úgy védekezünk, mert hiszünk abban, hogy lehetetlen itt Európa szélén, besötétített életmódban

és szisztematikus visszaszorításban, kitarító üldözésben megsemmisíteni közel kétmillió nemzetiiségünket.

A napokban fiam, másoknak küldött leveleib l rekonstruálhattam a történeteket. November 24-én több helyen feltörte a bakancs a lábát. A sebek egy része begyógyult. A sarkán lév víz hólyag alatt gennyes góc alakult ki. Nem kapott semmiféle antibiotikumot. A gennyes fert zés fokozatosan eluralkodott a szervezetén, megtámadta a máját, tüdejét, agyát. Az orvos biztatta. hitt az orvosban. De ez elemntáris hibát hibára halmozott. Loghinnak hívják és ezredes. A lippai kórházban úgy beszéltek róla, mint akit nem tartanak orvosnak. Kötelessége lett volna, hogy idejében értesítsen minket. Legalább akkor, amikor a tüdejében is rendelkezést fedezett föl. De röntgenre sem küldte. Nem tudom, hogy tudatlanságból vagy más okból ölte meg... Nem értem, nem értem, mi történhetett?! F. K. felesége kezd orvos, és mégis a leírt tünetekb l rögtön felismerte, hogy vérmérgezésr l van szó. Egy harminc éve gyakorló katonaoorvos ne ismerte volna fel?

Költ barátja Rekvimjének sorai zakatoltak agyában. í s a sarkadból genny robban /apád, anyád mire megéri / belerokkan /a fiú feje oldalra billen /pedig csak hordágy / nem kereszt /a lator hol van? Magában így fogalmazott: šGyilkosság történik minden pillanatban. És minden gyilkossággal nem egy embert: mindnyájunkat ölnek! A gyalázatos trianoni döntés utáni században az er szakos asszimiláció elleni küzdelem h si halottai leszünk mindnyájan. Egyenl tlen harc ez. A kisebbség kilátástalan küzdelme a megveszekedett hatalommal szemben.ö

Barátai figyelmeztették, hogy az sszel a város közeli erd -ben találtak rá a rend rök arra a lázadó fiatalemberre, aki sok gondot okozott kinyilatkoztatásaival a belügyiseknek. Els dolguk az volt, hogy lezárták a környéket. A helyszínelést gyorsan végezték.

- Öngyilkosság ó állapította meg sz kszavúan a vizsgálóbíró, miközben levétette a kötelet a szétvert fej áldozat nyakáról.

šMeghalni volna jó!ö - gondolta az apa. šDe fiamat már nem tudjuk feltámasztani. Magunkat sem.ö

Az ünnepek után az apa meghívta lakásukba a fia kolozsvári katonatársait és osztálytársait. Jöttek vonakodva néhányan. T lük szerette volna hallani, miként történhetett a tragédia. Szabadságuk után vissza kellett térniük a kaszárnyába, ezért biztosította ket, hogy nem kérdez katonai titkokat, nem tanúvallomásra kéri ket. A lassan induló beszélgetésb l kiderült, hogy a magyarokat szigorú parancs értelmében elvegyítették a századokba, nem volt szabad egymás mellett állniuk a sorban, nem választhattak ágyat egymás mellett a közös hálókbán. A fia magas- és sportos termete miatt csoportvezet ként els volt a sorban. Románul nehezen kiejthet hármias magyar neve miatt Ungurúnak szólították. Ormótlanul nagy katonai bakancsot kapott, amely az otthonról hozott kapcák ellenére is feltörte a lábát. Sebe megfert z dött. A gennyes sebet az orvos kétszer m -tötte, de nem adott antibiotikumot. A beteget elkülönítette. A vérmérgezést mutató jeleket tüd betegséggel magyarázta. Társainak nem volt szabad meglátogatniuk. Utolsó pillanatban vitette a helyi kórházba. Furcsa módon aznap az ezredorvos parancsára kivételesen b séges, flekkeses ebédet kapott. Nagyon hasonlít ez a kivégzésre ítétek bánásmódjára. A kórházban nem tudtak mit kezdeni vele. Kiszzenvedett. A fels bb parancsnokságról elrendelt vizsgálat el tt váratlanul leszerelték azt a szanitéc katonát, aki kapcsolatban volt

a fiúval. bizonyíthatta volna, hogy a gyengélked be utalt katonára nem kapott antibiotikumot. A fia barátai érdeklődésére az egyik tiszthelyettes furcsa választ adott: Őszinte ismeretlen helyre távozott. Az egészségügyi ellátás gondatlanságát mutatta, hogy néhány katonára sárgaságban megbetegedett.

A katonai vizsgálat eredményeként az egység parancsnokát leváltották. Az ezredorvost, miután bebizonyosodott, az apagyanyúja: a fia vérmérgezésben halt meg, gyorsított eljárással leszerelték.

## Naplótöredék

Barátaink velünk vannak. Különösen Varró János érez velünk együtt. Együtt sírtunk. Vallomásos perceiben elmondta, hogy 1958-ban tizenhat évre ítélték. Akkor elsőként D. Gy.-t, tartóztatták le, és aláírtak vele egy nyilatkozatot, miszerint, L. E. és Varró János elhatározták, ha ellenforradalomra kerül sor, a hegyekbe vonulnak, és csapatot szerveznek. Erről persze, egyetlen szó sem volt közöttünk. A másik vád az volt, hogy a temetőben azért biztatta Varró János az ösök sírhelyének gondozására diákjait, hogy nemzeti érzésükre apellálva ellenforradalmi tevékenységre serkentse őket. Varró hiába védekezett azzal, hogy a rektor írásbeli engedélyével végeztek kegyelet teljes munkát a házsongárdi temetőben irodalmunk jeles embebreinek sírjánál, az ítélethozók ezt nem vették figyelembe. Varró abban az időben az öngyilkos Szabédi Lászlónak volt a tanársegédje. Szabédi a Bolyai Tudományegyetemen négy évig a magyar irodalomtörténeti tanszék vezetője volt és irodalomkritikusként ösztönözésbe került Csehi Gyulával, akiről Czifkó László mesélt Bukarestben az apának, hogy Nedelcunak, a Kollós tartományi rendfőnöknék magának ajánlotta fel besúgó szolgálatát. Nedelcu még azt is elmondta, hogy Csehi ezért 800 lej havi bért kapott. Állítólag Sándor Pál is utal erre önéletrajzi írásában. Nos, Csehi Gyula egyszer a következőket mondta Varrónak: Ő csak bátran fiatalember, gátlástalanul és arcátlanul! Ő Ebből arra lehet következtetni, hogy juttatta börtönbe. Különben akkor a Bolyai Egyetem egyesítését (beolvasztását) a Babcs Egyetemmel nagyban megkönnyítette az, hogy eltávolították onnan a fiatal értelmiségieket. Mert valószínűleg nem hagyták volna szó nélkül az egyesítést. Így aztán csak Nagy István volt az, aki szót emelt. Ezután lett is kegyvesztett. Rendre kihagyták minden hivatalos helyről és szereplésből. A per alkalmával D. Gy. szóban is megismételte írásos vallomását. Ugyanis neki olyan Varró aláírásával ellátott vallomást mutattak, amelyben az állott, hogy a ketten egyezséget kötöttek a katonai ellenállásra. Három fiatal tartalékos tisztrelévén szó, az egészet így katonai összeesküvésnek tüntették fel. Varró tizenhat évet kapott. És doktori disszertációját azóta sem védhette meg. Amikor kiszabadult, azt mondták, ártatlan volt. De hiába jelentkezett az akadémia megüresedett irodalomkutatói helyére, nem engedték versenyvizsgára. Amikor reklamált, a titkárról kirúgták irodájából, beadványát az ügyészség nem fogadta el. Ez egy állítólagos jogállamban történt. Mit szenvedett ez az ember?! És mi szenvedés vár mireánk is ezek után...

Szabédi halálának körülményeiről egy lányomat kezelő orvos titoktartásomat kérve mesélte, hogy orvostanhallgatóként éppen a hullaházban tartózkodott, amikor a tanár holttestét boncolásra hozták. Feltűnt neki, hogy nem látott rajta még horzsolást sem, pedig a hivatalos verzió szerint vonat alá vetette magát. Meggyőződéssel állította, hogy az egyetemi tanár halálának az oka nem öngyilkosság. Olyan időket élünk, hogy itt minden megtörténhet.

Ezt a naplót, csak magamnak megvallva, a fiamnak írtam. És neki gyöttem könyvtárban a könyveket, ráhagytam volna minden küzdelmemet is. Képzettebben, jó érzéssel, nagyobb román és magyar nyelvtudással, korszerűbben folytatta volna a

munkát. Nekem már nincs jövőm. Illetve már csak annak fele van meg. A lányom kezében. Talán sikerül majd neki, hogy fokozatosan okosodva túlhaladjon engem és többet végezzen annál, amit most kétségbeesésemben kishitelt elképzelhetek. Családnevünket is már csak tarthatja meg. Talán még unokáink is lehetnek, hogy fiamhoz hasonlókká neveljük őket. Ha nem üldöz minket továbbra is a balsors és a hatalom, amely már mindenütt jelen van emberi kapcsolatainkat mérgezve, régi erkölcsöt feldúlva, becsületes magatartást kiölve, az emberekbe vetett hitet gyengítve, minden jó helyébe korrupciót, rokonosítást, klikkszellemet, az elemi kötelességek semmibevételét állandósítva, talán sikerül tovább vonzsolnunk magunk ebben a céltalanná tett életben. Rohadt világban élünk, a mérgezés tömeges, úgy tényleg, menthetetlenek vagyunk. Levelet írtam a tábornoknak, aki kivizsgálta a fiam esetét. Szeretném, ha megértené, hogy olyan felületes emberekkel, mint az a katonaoorvos és az az egészségügyi személyzet, amely a lippai kaszárnyában van, életet menteni nem lehet, csak rombolni. Beadványt készítek minden fórumhoz, hogy ilyen többé ne fordulhasson elő. Ez emberi kötelességem. Az orvos diplomáját sem volna szabad meghagyniuk, hiszen a laikusoknál kevesebb ismerettel rendelkezik. Hát miként lehetséges ekkora tudatlanság, ekkora melléfogás? Vagy talán ártatlan gyermekemet ölték meg helyettem?... Amikor elkezdtem ezt a naplót, Michelangelót idézve a Fara-gott fájdalom címet írtam az első oldalra. Jaj, nem tudtam, hogy mekkora fájdalom ér még ebben az esztendőben. Kire hagyom már ezek után igazságtalanságaink és fogadkozá-saink krónikáját?!

Álmában Jiddu Krishnamurti, az indiai gondolkodót idézte: Ő annyi, de annyi az ember a Földön, mindegyikkel nem találkozhatsz, de gondolataikkal talán. Éppen csak le kell írni, csak össze kell szedni őket. Tesszük ezt sok ezer éve, szokásainkban él a gondviselés. Gondolatai szöcskeként, irányíthatatlanul ide-oda ugortak. Félálmban, éjszakai álmok látogatásai idején is a hétköznapokból elszabadult, szabadjára engedett ábrándok gyötörték. Ő Ebben az évezredben sem foroghat világunk visszafelé, nagyobb kényelmetlenség nem érhet bennünket az emberöltőnkben is sokszor tapasztalható egyhelyben topogástól. Az emberiség ma már tudományos megközelítéssel felmért földi életének végét százhuszötven évre becsülik, életkorunk felső határát pedig a százhusz esztendő. Amikor Afrika partjai látótávolságra megközelítik Európát, az egykori Karthágó szomszédos lesz az örök Rómával, a Földközi tenger alatti tektonikusmozgások akkorára bizonyára alaposan átrendezik a vidéket. A kelet-ausztráliai tengeráramlás a Déli-sark közelében nyaldossa majd ezt az eljegesedő földrészt, a New-York és Stockholm fölötti vizekben óriásteknősök alakult hatalmas hullámok úszkálnak. Apró, de nagyfejű emberek aránytalanul fejlettek, s nem használt, kifinomult nemzetszerekkel felszerelt az örömszerzés apró szünetében digitálisan intézik majd a világmindenség dolgait. A Földet óriási atomerővel hajtott motorokkal a Naphoz közeli az eddiginél erősebb pályára vezérlik, miközben boldogan örökéletet élnek. A megmaradt szárazföld minden négyzetcentiméterét, de a tengerek mélyét is behálózó, több száz emeletes, ésszerűen felépített építményeik egyikében látta magát, amint a mérnökfia családjának körében bőséges vacsora után pipázgatnak. Zenegéjükkel halkán szól a Hotel California szívbeemelő dallama.

# Mayer Hella az Irodalmi Jelenben

*A stockholmi m vészn nek, aki nem melleleg folyóiratunk egyik m vészeti vezet je, több visszhangos, a kritika által elismert a közönség által kedvelt kiállítása nyílt több magyarországi városban. Az Irodalmi Jelen is felfigyelt erre. Innen vettük át az alábbi két jegyzetet, amelyb l jóles érzéssel nyugtázzuk a megérdemelt elismerés hangját. Hella képeinek varázslatos világát két ízben is méltattuk, s most megbizonyosodhattunk arról, hogy nem indoktalanul.*

A magányról is szólnak ezek a képek, nem a gyermek magányáról, hiszen folyton mozgásban van, nem tudja még, mi az, hogy jó és mi az, hogy rossz. Nincs még b nbeesés. Ezért különleges alkotások Mayer Hella képei, mert azt hitetik el velünk, hogy létezik az ártatlanságok kora.

## Deák Csillag

### Végtelen játszótér

Amikor belépsz a kiállító terembe, még nem tudod, hogy játszótérre érkeztél. Az els nagyméret festményen, Zongoralecke 5. hatalmas, színes tér fogad. Szétszórt tárgyak, figurák, látszólag elszigetelve egymástól. Egy asztal, két szék. Növény, fa nincs. A sötétbarna, fiókos asztal rejtjen a zongorát? A csíkos selyemhuzat szabályos mintázata akár zongorabillenty is lehetne. Párhuzamosok. Itt felejtett polgári jólét huzatai. Fejtámasz nincs, nem is kell, mert senki sem ül a széken. Elfordultak egymástól, egyik hátat fordít nekünk. Csend van. Fémes csend. Sivatag. Majdnem monokróm. Ki zongorázik? A Für Elise-t, az ismétlést. Senki sem játszik. Next door to Alice. Alice már rég nincs itt. Feladták nekünk a zongoraleckét. Skálázunk, merev ujjakkal. A kislány a kutyával, messze a bútoroktól háttal áll, nemcsak nekünk, a világnak is. Vagy azt inkább maga elé képzeli. Ugyanazt a képet látjuk? Lehetne kivetít , vagy plazma TV. Álomkép, hófedte és zöld hegycsúcsokkal díszített táj, kék tóval, idill, csend, hidegség. Üveg-bura. A jobb alsó sarokban sötétebb folt. Talán sivatagi vihar kavarja fel a homokot? A tó türkizkékje az antik szék csíkjára rezonál. Láthatatlan üveg-fal a táj és a kislány között. Nem tudja megérinteni. Soha nem jut el oda. Skálázni kell. A magas hangoktól széttörhet az üvegfal, vagy csak megreped, friss leveg árad be a térbe és életre kelhetnek a figurák. A kislány és a kutya. Csobbanni fog valami a tóban. Skálázni kell tovább.

És valóban széttörik, nemcsak az üvegfal. A következő képeken, Vándorok 164. a szoba egyik fala is megsz nik, elt nik a határ a zárt helyiség és a külvilág, a természet között. Leléphetünk a sakktábláról, ahol szigorú szabályok uralkodnak, nincs matt, még talán döntetlen sem. A négy kacsa követi a kislányt, Konrad Lorenz elmélete nem d l meg.

Anyjuknak vélik a gyereket, aki bátran halad az úton, amelynek vége nem látható. A szobabels és a kristálycsillár még mutatja az otthonhoz való kötődést. Aztán kitágul a tér, csak három kacsa marad a sakktáblán, a kislány zombékos tájban ugrál. A következő képen már messze jár, két kacsát látunk, újból felvillannak az otthon képei, hogy aztán a negyedik képen már csak az égbe, vagy vízre szálló madarat követjük, nyomot hagy maga után, akár egy lökhajtásos repülő gép. Feloldódás a természetben, transzcendencia, finoman és érthetően.

A kislány a f szereplő a képeken, akkor is, ha nincs ott, vagy csak részleteiben ábrázolt. A mozgás, és így kitelődik a pillanat, végig gondoljuk ennek következményeit, az, aki labdába rúg, A csodába!, minden lehetséges, nem ijed meg az átváltozástól, a labda vörösen izzó napkoronggá vált. A gyerek tótágast áll a Tóth Árpád sétányon, de-hogy áll, cigánykereket vet, a faszor misztikus hangulata kíséri útját. A Király-lépcs n csak lábait látjuk, a bokor kel útra általa, megsz nik földhöz kötöttsége. Mindent mozgásba hoz, akár csak a Lufi képen. Nem látjuk a léggömböt, mégis magasra visz bennünket, a kislány tekintetét követjük, az szemével látjuk, ahogy felszáll, talán egyszer szét is pukkan, de még tartja egy vékony cernán valaki, van kapcsolat. A szétpukkanás eltti csöndet halljuk. Parittyá feszül A fák halála és temetése képen. A parittyá már halott fa, csak l ni lehet vele, sebezni, fájdalmat is okozni, de jó érzés a mozdulatlan követ minél messzebb röpténi, ha mi nem tudunk repülni. Egyedül játszunk. A székeken, padokon nem ül senki. Látszólag minden természetes a képeken, nincsenek szokatlan, meghökkent elemek, ennek ellenére szürreális a hangulat. Nyulak futnak, zek képe halványodik, ébredezünk, mint az olasz De Chiriconál, szobor figyel ránk, de nem hagyjuk el a nagy játszótérre. Mayer Hellával játszunk. Szeretné, ha mi is leülnénk a padra, székre, majd együtt ugrálnánk, indulnánk el a nagyvilágba, és még labdába is rúgnánk.

## Kölüs Lajos

### Egy peregrinus Budapesten

A festmények kislányalakja vándor, vagy jövevény lenne? Mayer Hella szabad ember, röghöz nem kötötte szólít meg bennünket. Közel visz a természethez, Vándorok 164., nincs riadalom, félelem, nem szállnak el a madarak. Az otthon szabadságát idézi meg, egy csipetnyi szomorúsággal. A gyerek egyedül játszik, vándorol, felfedez, még nincs sorsa, ennyiben sorstalan. Megy el re, árkon-bokrán át. A külvilág felé fordul, kitárulkozó lélek, egyben ez a

magárahagyottság csapdája, saját erdre vagy kénytelen támaszkodni, nincs segítség, bármi is történjék. Az idő nem számít, nincs kényszere és szorítása, nem futunk az idő elöl és az idő után sem. Időben vagyunk, azonosak önmagunkkal. A cipell piros. Piroska az erdőbe téved, de nem a farkassal találkozik, hanem ezzel, szarvassal.

A Lufi című képen az apa és lánya közötti viszony kap jelentőséget, elharapott nyelv, torkunkon akadt szó formájában. A kislány követi az általunk nem látható lufit, és magának akarja. Az apa lezser mozdulata jelzi, tisztában van a gyermek akaratával. Mayer Hella spiritualitása tehát nagyon rejtett és összetett viszonyrendszerben jelenik meg. Nincs skatulya, ha rendet is látunk, a kompozíció térbeli rendezettségét, megkomponáltságát, a kihagyást, a rést, amely felidézni bennünk gyermekkorunkat, az akkori érzelmeinket és gondolatainkat.

A Zongoralecke 5. a csodák csodájára kérdez. Miért van szükség a kék bálnára? Az elhatárolódásunk a világtól csak időleges, az egybelátásuk teszi az embert olyanná, hogy szabad lényként nézhet önmagára, múltjára és jövőjére. Elvagyódás, átnézni valahova, elnézni valamerre, észrevenni, hogy nem a helyünkön vagyunk. A tengerszem messze van, elérhetetlen. A képen ott a fekete vonal, a határ, kép a képben, játszik el Mayer Hella a térrel, amely tágas, levegős, szabad, de most nem zongorázunk, ezt a tágasságot próbáljuk tudnkbe szívni, ott melengetni, mert a látott táj hideg és a tengerszem ellenére is rideg. A mivész a hiány hiányát teremti meg. A széken senki sem ül. Nincs jelen az oktató. Hiányzik. A mesét nekünk kell folytatni, vagy kitalálni. A Király-lépcső című festményében egyszerre van jelen a

misztikum, a titok, az elrejtés, eltakarás, a kislány lábát igen, de alakját nem látjuk. Külső leg személytelenné és ezzel belső leg személyessé teszi a figurát, feléleszti elsorvadt érzeinket a kimondhatatlan megtapasztalásához. Jövünk valahonnan. De nem oda megyünk, ahova a lépcső vezet. Tudásunk véges, nem láthatunk, nem tudhatunk mindent elre.

Allúziót is látunk, A csodába!, mi végre a katonás láblendítés, amely egy rúgás kimerevített pillanata, a labda, az örök játszótárs már nincs is látókörünkben, a horizonton áll. Szapphó és Rilke labdája nem veszett el, változnak az idők, itt egy kislány labdázik, egyedül. A parkbani séták, a szobrok elevensége, megszólítottága, közvetlenül semmiféle lidércet, rémálmot nem idéz fel, inkább elmosódnak a figurák, legyen az emberi vagy állati. Hella nemmel felel Rilke kérdésére: Mert ez az éjszaka, amelyben annyi minden kiáltott, / amelyben állatok hívják és széttépik egymást, / nem borzalmasan idegen-e számunkra? A magányról is szólnak ezek a képek, nem a gyermek magányáról, hiszen folyton mozgásban van, nem tudja még, mi az, hogy jó és mi az, hogy rossz. Nincs még bűnbűnés. Ezért különleges alkotások Mayer Hella képei, mert azt hitetik el velünk, hogy létezik az ártatlanságok kora. Ennek van világa, vagy inkább övé a világ. (Goethe). A természet részei vagyunk. Hella játékra hív, ott a labda, dobd vissza, hogy az a lemenő nap, és éget, forró? Légy kreatív és innovatív, a megoldást keresd, és ne a kifogásokat. Ki a szabadba, és emlékezzünk rá este, hogy milyen volt. Még akkor is, ha közben majd sok peregrinussal találkozunk. Talán azért, mert mindnyájan azok vagyunk. Vándorok.

(További munkáit lásd a Képtár mellékletben)



# Maros Miklós zeneszerző szolgálata szülőhelyén



*Maros Miklós nemcsak választott hazájában és városában megbecsült alkotó hanem felfigyeltek munkásságára másutt is. Tavaly és tavalyelőtt egy a Bukarestben megrendezett nemzetközi zeneszerzői iskola elnöke volt. Februártól szülőföldjén, éppen abban a várnegyedi városrészben számítanak közreműködésére, ahol Svédországba jövedelemelel élt. Az első Budavári Beethoven zeneszerzőverseny és rendezője. Ebből az alkalomból készült vele az a beszélgetés, amit a városnegyed tekintélyes lapja közölt: Várnegyed XXIII. ÉVFOLYAM, 3.SZÁM, 2018. FEBRUÁR 8.*

*- Melyik a könnyebb feladat: önállóan alkotni vagy variációt, illetve parafrázist írni egy már létező zeneműhez?*

Ó Igazság szerint még soha nem gondolkodtam azon, hogy mennyire nehéz feladat egy kompozíció megalkotása... A zeneszerző számára gondot jelenthet például, ha nincs elegendő ideje a darab megalkotására, és a különféle megkötések akadályozhatják a fantázia szabad szárnyalását. Hozzáteszem azonban, hogy ugyan ezek a szempontok serkentő hatásúak is lehetnek. A kiinduló pontként előre megadott hangszerösszeállítás akár inspirációt is nyújthat az új mű megalkotásához.

szintén remélem, hogy az érdeklődő zeneszerzők nem egyszerűen megoldandó feladatnak, hanem inspirációnak tekintik a versenykiírásban feltüntetett kívánalmakat.

*Ó Beethoven vajon mit szólna ehhez a zenei játékhoz?*

Ó Nem vagyok biztos abban, hogy a zeneszerzők játéknak tekintik azt a többhónapos munkát, amit egy új darab megírása igényel, ennek ellenére, a megmérettetést talán mégis nevezhetjük játéknak. Ó igaz, komoly téttel. Hiszen, ha az alkotó nem veszi komolyan a saját munkáját, akkor hogyan kívánhatná, hogy a muzsikusok komolyan vegyék. A közönség elé sem kívánkozik az ilyen típusú darab. Visszatérve a kérdésre, úgy vélem, valószínűleg Beethovennek nem esne rosszul, hogy zenei ötleteit mások, más időben másképp újra feleléstetik.

*- A városi a stílusosság tekintetében mennyire ad szabad kezet a pályázóknak?*

## Játék és muzsika komoly téttel

A Budavári Önkormányzat a Beethoven Budán Fesztivál keretében idén első alkalommal hirdetett zeneszerzőversenyt. A pályázók feladata Beethoven *A távoli kedveshez* című dalciklusa által ihletett zenei variáció vagy parafrázis elkészítése. A versenyre március 14-ig várták a műveket. A 6000 euró összdíjazású versenyre 1 Maros Miklós Svédországban élő zeneszerzővel, a városi elnökével beszélgettünk.





ó A pályázati kiírásban nem kértünk stílushűséget, hiszen az azt jelentené, hogy a szerzők az új műveket Beethoven stílusában komponálják. Ez a kötöttség azonban inkább akadály, mint segítség lenne az önálló zeneműalkotásában. Egy zeneszerző számára a legfontosabb munkaeszköz a zenei nyelv. Ezen a nyelven tudja kifejezni magát, és így közli saját gondolatait a hallgatósággal. Amennyiben a saját nyelvével képes valami újat mondani, a jelen pályázat esetében akár Beethoven valamelyik zenei ötletéből kiindulva is, akkor ez az ötlet a szerző sajátjává válik és új életre kel. Ugyanezt a minősítést egy egyszerű stílusgyakorlatról nem lehet elmondani. Ez utóbbi valóban csupán egy feladatmegoldás, amely a zenei tanulmányokhoz, illetve a szakmai képzéshez tartozik, nem az önálló művészetéhez.

*ó Megtippelhet, hogy a dalciklus mely darabjára érkezik majd a legtöbb variáció?*

ó A kompozíciók alkotásakor minden zeneszerző saját magából indul ki, és ez még akkor is igaz, ha a művel felkérésre vagy pályázatra készül. Ugyanez vonatkozik a Beethoven zeneszerző versenyre is, így remélhetően a dalciklus különböző elemei inspirálják majd a szerzőket.

*ó A verseny kiírásában miért határozták meg a hangszerek körét, a kötelez zongorát, valamint a hegedűt, a brácsát és a csellót egyikét, illetve óvályaszthatóan ó akár mindegyikét?*

ó Nem titok, hogy egy zeneszerző versenynek léteznek praktikus részletei is. Például nem lehet tetszőlegesen hosszúságú darabokkal nevezni és a zenei együttes nagysága sem lehet korlátlan. A díjazott művek bemutatásának körülményeit a fenti feltételek meghatározásával szabályoztuk. Ha a kiírás

ellenére valaki mégis egy zenekari művel pályázna, akkor a művet sajnos nem tudjuk elbírálni. A versenykiírásban megadott három hangszer utalhat Beethovenre is, de a mai zeneszerzők számára ezek ugyanolyan

fontosak. Emellett a zsűri számára könnyebb összehasonlítani a pályázók darabjait, ha azok hasonló hangszerösszeállításra íródtak.

*ó Találkozott már olyan kezdeményezéssel, hogy egy önkormányzat pénzdíjaz zeneszerzői pályázattal támogassa a kultúrát?*

ó Sokféle verseny létezik, néhány évvel ezelőtt például Stockholm városa kantáta írására írt ki pályázatot, nagyon komoly pénzjutalommal. A zenei versenyek kapcsán gyakran elhangzik az a vélemény, hogy a zene nem sport, nem mérhető és nem lehet igazságosan dönteni arról, hogy melyik a legjobb darab, vagy a legjobb előadás. Szerencsére a művészet szubjektív, ezért mindenkinek más és más élményt kínál. De a zeneszerző minden alkalommal megmérettetik, így az új alkotásait akaratlanul is összehasonlítják a korábbiakkal. Végül kiderülhet, hogy egy nem díjazott mű is lehet nagyszerű, és előfordulhat, hogy többet fogják játszani, mint azt, amelyik megnyerte a versenyt.

*ó Milyen személyes emlékeket őriz a Budai Várról?*

ó Pécsen születtem, tizenkét éves koromban költöztünk Budapestre, 1955-től az Országház utcában laktunk. Anyám és a testvérem (Maros Éva hárfaművész ó a szerző) egészen a közel múltig ugyanabban a lakásban lakott. Gyerekkorom nagy részét a Várban töltöttem, általános

iskolai tanulmányaim utolsó éveit a Tánicsics Mihály utcai általános iskolában végeztem, majd a Várból jártam a zenei gimnáziumba és a konzervatóriumba, végül a Zeneakadémiára. Stockholmba költözésem után is gyakran ide tértem vissza. Az utóbbi hatvan év alatt sokat változott a környék, de én a mai napig ó Stockholmban és Budapesten is ó budavári lakosnak érzem magam.

**Rojkó Annamária**



Tar Károly

# Melyik a gyengébb nem?

Részlet a szerző Voltam c. emlékiratainak 5.

Summa summarum című könyvéből:

1. Rögeszméje, miszerint az ágyban mutatkozhat meg, csak ott tetten érhet az igazán nagy, az emberhez méltó érzés, amely mágikus erővel szorosan összeköt párokat, akiket a titokzatos véletlen egymásmellé rendel. De ehhez nem feltétlenül szükséges testünk összeforrottsága. Amikor a másik hiányért, magunkat is siratva és szégyellve, idnként akaratlanul is felzokogunk, és álmunkban lucskosra sírjuk a párnánk, mert úgy hozza a sors, hogy imádott társunk elhagyott, fájdalmunktól felriadva, ölni is tudnánk. Talán ezt az érzést nevezünk szerelemnek. Mint minden halandó, maga is erre vágyott. Makacsul, egész életén át babusgatta hitét, miszerint az ideje még hátra van. Mindenkinek lehet egyféle perpetuum mobile-gondolata, ami magától jár, és nem hagyja nyugodni, ezzel fekszik és ezzel kel. Ugyanazon apró sárdarabokat alakítjuk, forgatjuk magunkban szüntelenül, mint a fecskék fészekrakáskor a maguk formálta galacsinokat, amelyből villás farkúak fészket, az ember pedig jövőt épít magának. Várom, türelmesen várom kell a csodát. Nem fontos, hogy szeressem. Az kell, hogy engem szeressenek. Az önismeret óvodájában, magamat semminek tudtam, s mint a szél hordozta gyomnövény magja, arra vártam, hogy valahol, valamelyik szempárból, a nekem vetett föld puha életterében, rám tüzön a melegen mosolygó napsugár.

2. Utólag be kellett ismernie, hogy végül is felnőtt, gyom között gyommá lett, burjánzó érzéseivel valamennyire emberségessé vált, és ez a folyamat nem mehetett végbe valamiféle szeretet nélkül. Ezek szerint vagy ismeretlen felhők mögül sütött reá a szeretett, vagy figyelmetlenségének betudhatóan, azt sem vette észre, amikor idnként zuhogott reá valahonnan valamennyi fény, s melengette benne a dicséretes emberi jóérzéseket. De azért olykor több volt neki a kutyája szemébe kiolvasott ragaszkodás, az eb farkcsóváló hátsége, mint valamely bizonytalanságokkal tele, nehezen létrehozható, szinteséget méricskél, kételkedéssel, gyanakvással járó emberi kapcsolatokkal való próbálkozás.

3. Sokáig abban a tévhitben ringatta magát, hogy az igazi szerelmi érzés messze elkerüli a testiség különös illatokat gerjeszt világát. Merthogy az igazi szerelem, valószínűleg csakis a szellem világában

lúktet és mindinkább szorosabban egymásba tekered kettő spirál, amelyben örökké fájóan hiányzó másik énünkkel/felünkkel egyesülhetünk. Merthogy a bölcsességig élt addigi életében éppen elégszer próbálta már ama másik, a testiség élvezetes útján bekövetkezett együttlétek alkalmával létrejött egyesülés felől férkőzni a legszentebb emberi érzéshez. Be kellett látnia, hogy a megélt gyönyörök ellenére, mindannyiszor kudarcot vallott, mert a belső kéjjel távozó magok helyén, az ernyedtség percei után, csupán csak szívszorítóan elhatalmaskodó és meggondolkoztatóan kongó ürességet érzett.

4. Só, ami só - de a szerelem felülírja: a szófukar háziasszony vallomásának tárgya. A sótlan asszony, fél asszony. Kevesebb egy szerb asszonynál...

5. Kételyek mardosnak. Talán az epekedés hiánya miatt nem jutottam el eddig a nagy-nagy szerelemig. Tiszta sor, hiszen a felső emeletekre is lépcsőfokok megmászásával juthatunk. Minél több a lépcső, és minél inkább hajt a vágy, annál inkább lihegünk. A szerelem már ilyen felhevüléssel, szapora lélegzéssel jár, merthogy hasonlatos a vágthoz, amikor a cél eltt minden porcikánk igyekszik szétszakadni. Már hogy lépcsőt mászni? Hát akkor mire való a lift? Az az igazi, amikor percei alatt vágyaink tetejére röpít. Aztán vidáman csönget egy picit. És kiszállunk. Valahol, képzeletem peremén, a sohasem látott sarki fényt szerettem volna látni, amelynek olyan szelíden kell világítania, hogy ne bántsa a bennem áporodott sötétséget. Szerelem nélkül mindnyájunknak fáj az éjszaka.

6. Melyik a gyengébb nem? Kezdtém érteni, hogy miért vihognak a lányok. Nekünk vihognak. És amikor az ember azon kapja magát, hogy vihogásukat hívogató csilingelésként hallja, és örül neki, mint gyerek a csillagszórónak, akkor menni kell és keresni egy lányt, aki tágra nyílt pupillákkal magába fogad, és apró trillákká ér sítí édes mosolyát.

7. Ötven körül a n k, testi szépségük fogyasztását felfedezve, génjeik parancsára pánikba esnek, és Aphroditét utánozva eltávolodnak férjüktől, hogy szerelmi vágyaik maradéknak kielégítésére erős férfiak karjaiban találjanak örömteli percekre. A nők sem jobbak Deáknénál, akinek a vázsza is csak olyan, amilyen.

8.

A csók lila.  
A béke fekete.  
Ezüst a halál.  
A barátság kakaó.  
A remény t zpiros.  
A jövő sárga.  
Sáros a becsület.  
A politika piszkos.  
A lelkiismeret sápadt.  
A becsület pocskék.  
Haragoszöld a tudás.  
A múlt vakító fehér.  
Európa barnul.  
Szürkül a lét.  
A kozmosz már sekély.  
Fénylik sok fekete lyuk.

9. Az emberi faj női egyedei sokoldalú fejlődésük következtében szert tettek legalább annyi kétszínűségre, hogy nem vállalják a nyílt színvallást, miszerint társuk megszűnt számukra kívánatosnak lenni. Ezt csak a nagyon bátrak, a valamiért elférfiasodottak merik bevallani. A gyávábbak és a számítók ímmel-ámmal olykor engednek férjük kívánságának, széteszik a lábuk, de abban nincs köszönet, mert az ilyen együttlétekkkel is titkolt céljukat kívánják elérni, azt hogy zokszó nélkül megunjuk, és így szabaddá tesszük őket mindenféle valóság és képzelte világra.

10. A férfiak kedvvel legeltetik szemünket a lányok és hölgyek bájos arcocskáján. Miközben az igaz szemeket, a finom orrcimpával és az érzéki ajakkal áldottakat bámuljuk, hálás imádattal gondolunk arra, hogy szépségüket élvezve kedvünket keresik. Férfiasságunkat piszkálva, nemcsak a maguk, hanem ösztönösen minden hímnem érdekében szüntelenül örömet teremtenek. Már gyerekkorukban megtanulnak festékekkel, krémekkel és illatos púderekkal kiemelni mindent, ami szép rajtuk, a saját portréjukat festik mindhalálig. Egyszer fényesre simított, máskor szénakazal formájúvá duzzasztott hajköltéménnyel keretezve vonják magukra a férfiak zsigerbeli amúgy is felajzott figyelmét. Az ilyen, mindig meglepő információkat rejtgető női arcokról pillantásunk, az ágyban

szívesen tevékenyked , talpig férfiakhoz hasonlóan, szívesen kalandozik a kecses nefertiti-karcsú nyakakon, gondolatban csókgyöngyöket görgetek rajtuk, hogy lennebb merészkedve, tágra nyitott érzekeinkkel csodáljuk a varázslatosan gömbölyű , a gránátalma és körteformájú melleket, miközben átlátszó fehér bőrük alá rajzolt erecskék kék jelzőjéből ígét képezve serkentsem magunk: í a melle kék.ő Kéne mi!?!?ó kérdjük el deink nyers, falusi hangján magamtól, hogy kijózanodjunk, mielőtt tilosba tévedünk. Közben akadnak, akik elnéz en félretolom nagyrakás férfias önáltatásunk gubancát: ma már nyilvánvaló, hogy nem minden ember a másnemek kegyeiért tülekedik

11. A szerelem és a testiség együttlétének és külön valóságának fogas kérdése körbejárható, és úgy tűnhet, e kettő, annak ellenére, hogy igazán boldogító hatása csak együttesen lehetséges, szétválasztható, mert érzéketlen emberek százai óta különválasztották, egyiket a lelki, másokat a testi dolgok közé sorolva. Nem kell ahhoz statisztikus, hogy elhiggyük, a családok többsége nem két ember mély és hétpróbás szerelmének következménye. Sokkal inkább az anyagi lehetőségek, nem is olyan régen az osztálytagozódás törvényei, a szülők akarata, nagyszámban a sors megmagyarázhatatlan játéka, korunkban pedig a hirtelen fellángolt szimpátia viszi ágyba a párokat. A felgyorsult életben, felgyorsult ismerkedés felületessége miatt a válások száma egyre több országban jóval meghaladja a házasságra lépők számát. Olyan ez, mint a népfogyás. Kevesebben születnek, mint ahányan meghalnak. Évezredek óta tiltott és mégis minden időben gyakorolt mesterség volt, és lesz, a kéjelgés. Eladó a test. Az emberi közösségek atomizálódásával egyre nagyobb a vásárlók száma.

12. Érdekházasság? Igen. Ma már a házasságok nagy része nyíltan, vagy burkoltan az. A kezdeti fellángoló egymásfelfogadás és kívánság mögött egyikben vagy másikban, de lehet, hogy mindkét félben ott pislog a kiszámítható közös jövő tervezett képe. Nemcsak az anyagi lehetőségek, hanem a közös érdeklődés, és minden, amit két ember összeegyeztethet, de a női gyermekvállalási ösztönével járó számítások is. Valószínű, hogy a maradék párvalasztásakor a tojónak fontosabb párja fészekrakó készsége.

13. Ha kinntünk a szerelemből, az ezzel járó igazán élvezetes szexből, amit sehogy sem akaródzik elhinni, legalább arra a kis időre, ami

kapuzárásig tart, némi némi örömeért támad fohászodni kedvünk. Kíváncsiság élet. És a férfiak ösztöne, hogy a génjeimbe oltott parancs szerint minél több n t megtermékenyítsek. Természetellenes az, ahogyan ez nem mindenkinek sikerül. A statisztika szerint az átlag férfi mintegy kilencszáz n be kóstól élete során. Ez nyilvánosházak nélkül elképzelhetetlen. Nem élhet a földön annyi sok bánatos kurva. Kétségbejten abnormálisnak érezheti magát az a férfi, aki nem teljesíti a belé programozott elvárás, id ben és némi vágyban egyre fogyatkozó éveim alatt?

14. Boldogság! Ez legfőbb óhajtásunk. Mert, amikor magjainknak megfelelő ágyast keresünk a szépségekben, sóvárgásunk végcélja, hogy részünk legyen a jóságban, így lesznek csak boldogok a boldogok. Boldogságuk pedig, ha igazi és nem állati, a szerelem l való.

15. A szép testektől illend eljutnunk a szép tettegig, mert az élet értelme, nem egyéb, megközelíteni a végsőt, a magában álló, tündöklő szépségig, az igazi erényig, az istenektől a legfőbb Istenig mindent. Vajon hány ezer évre lesz még szükségünk, hogy a görög bölcsek örökigazságaira rátehessünk még egy lapáttal? Világunk tágul, az igazságok apránként, szépen gyarapodnak.

16. A szeretet mintha második foka volna a szerelem ritkuló érzésének. De ez is magában hordja a megmagyarázhatatlant. Mert nem tudjuk, csak sejtjük, csak érezzük, csak eltelünk ezzel az érzéssel. Azt mondhatjuk a szerelemre és a szeretetre is, hogy nem eszünk gyümölcsöt, hanem a szívünkkel. De ismerjük, hogy a szívnek egészen más a feladata az emberi szervezetben, tudjuk, hogy nem a szívünkkel gondolkozunk. A lelkünkkel tesszük? A megfoghatatlannal. Az elképzelttel. A tudományos kutatás szerint nincs ilyen. Nincs, mert nem ismerjük. Valami más, amit még nem ismerünk. A világot betöltő sötét anyag része, együtt járja? Feltetelezés. Több ilyenünk is van. Például az isten. Akit elképzelünk, ha szükségünk van rá. A prédikációk arról szólnak, hogy imádnunk kell t. Az lehet a szeretet legfelsőbb foka? Többnek akarják ezt a szeretetnél, és teljesebbnek a szerelem érzésénél. Ne kérdezzük, hogy miért van erre szükségünk? Ha magától jön, ha megszáll, mint az ihlet, mint a megvilágosodás, mint a sugallat óám legyen. A józanész is elhagyja olykor gazdáját.

17. Az emberi faj n i egyedei sokoldalú fejlődésük következtében szertettek legalább annyi kétszínűségre, hogy nem vállalják a nyílt színvallást, mi-

szertársuk megszűnt számukra kívánatosnak lenni. Ezt csak a nagyon bátrak, a valamirelt elférfiasodottak merik bevallani. A gyávábbak és a számítók ímmel-ámmal olykor engednek férjük kívánságának, szétteszik a lábuk, de abban nincs köszönet, mert az ilyen együttlétekekkel is titkolt céljukat kívánják elérni, azt, hogy élettársuk zokszó nélkül megunja, és ilyenformán szabaddá tegye ket mindenféle valós és képzelte h telenség-re.

18. A n , ha akar valamit, azt megszerzi, ez az élet rendje, a természet törvénye, amely illeten való m ködéseknek köszönhetjük egyre szaporodó jelenlétünket itt, a Teremt földjén, és immár a kozmoszban is. Ez ilyen egyszer .

19. Próbáld tótágasban elképzelni a n ket. Gondolj bele, micsoda gyönyör látvány nyújtának, amikor a fejükre simított vagy borzolt hajszálak zuhatagként omolnának a földre. Különösen elnyös volna ez a hosszú hajúaknak, hiszen égbenyúló testükkel olyan hosszúkásak, olyan tüneményesen légiesek lehetnének, mint a Domenikosz Theotokopulosz által a vásznai fölé varázsolt, lebegő figurák. És azok a rengeteg utánajárást követel , az évek múlásával egyre szaporodó arccrácok is szépen kisimulnának, a finom vonalú álacsokkák alatt sunyin gyarapodó tokácsok is egyből visszahúzódlnának, minden hajszálnyi árkocskamagától elbújna a halánték és a fülek mögé, ahol nincsenek útjában a vizsgálódó szemeknek. A keblek, igen, azok az egzotikus, gyümölcs alakú csodálatos alkotások, amelyek lelógó természetekkel kétségbeesésbe kergetik a n ket, nos ezek, tótágasban, rögtön helyükre kerülnének, egyből kitelnének a melltartók, amelyeket rövid gondolkodás után, mint szükségtelen cifraságot, önként félredobhatnának még a nagymamák is. Na és a gömbölydeden igazán kívánatos hátsó felek, amelyeken a férfi szem, akár Moore Henry ősmenyasszonyának ö simogatni való domborulatáin, olyan szívesen elmélázik? És a lábak? Hát ez az! Még a sonkalábak is elnyösen kerülnének ki a megváltoztatott testtartásból. Hogy mire valók ezek a hosszú és karcsú lábak azt most ne részletezzük, elégedjünk meg azzal, hogy az egész estét, netán éjszakát kitöltő ígéretekességük el térbe kerülne, felértékelődne a karcsú bokák azáltal, hogy a n i látványosságok tetejére kerülve h en kifejezhetnék a gyengébb nem lényegét. A lábak koronáznák a n iességet. Mindannyian nagyobb figyelmet szentelhetnének a formás lábikrákra, a lábszárak finom ívére, a térdkalácsok domborulatára, a sóhajtás-finom combok feszességére, ame-

lyek tövében forró kút édes vizének remeg hullámai ismételten átgy r znek rajtunk, s ma-  
gukkal visznek a világmindenség végtelenébe!

20. A szerelem két szólamban el adott dal, id-  
ként összecseng a két el adó hangja. Duettben  
érezni és élni ó erre születni kell. És érdemes.

21. A férfiaknak általában nem kellett számot ad-  
niuk arról, hogy hány n t és kiket sikerült meghó-  
dítaniuk. Csak Andersen képzeletében voltak hab-  
leányokkal egyenl habférfiak, akik a tündér-  
összejöveleteken egyformán vizes vödörben ültek  
és otthonosan érezték maguk mesés magánéletük-  
ben. A nászéjszaka el tt persze, minden id kben,  
kíváncsiskodtak a lányok, maguk el tt is titkolva,  
többnyire tudni szeretnék volna, hogy választottuk  
milyen tapasztalatokkal rendelkezik az ágyban.  
Amikor ez kiderült, már nem firtatták a dolgot,  
úgy tettek, mintha elhinnék férjük szüzességét. Ha  
azt kapták t lük, amit vártak, és amire vágytak,  
szemet hunytak a fölött, hogy társuk kedves mo-  
sollyal, szerelmes rajongással, simogatással, tapo-  
gatással, kangörccsös nyúlkalással, err l a kényes  
kérdésr l rendszerint sikerrel elterelte párja figyel-  
mét. A dicsekv k ilyenkor is felsültek, mert hogy  
is néz ki az, amikor a szeretett n nek azzal dicsek-  
szik a férfi, hogy kikkel, mikor, hol és hányszor  
bújt ágyba, fürd szobába, irodába, elhagyott épü-  
let sarkába, gépkocsiba, csónakba, kapualjba, lép-  
cs házba, padlásra, strandkabinba, medence sar-  
kába, vonatfülkébe, bokorba, kukoricásba, széna-  
boglyába, erd szélére és mélyére, vizek partjára,  
sebtében felvert sátorba és még felsorolhatatlanul  
sokféle helyre, ahol jó volt mindenr l megfele-  
kezve csinálni a gyönyört. Merthogy magyar em-  
ber csinálni úgymond csakis ezt szokta. Titok öve-  
zi az ilyen dolgokat, s ezért az intim titkokat egy-  
más között szívesen megosztó h barát n k és ke-  
belbarátok között gyakori beszédtema.

22. A szerelem olyan, mint a légáramlat?, gondol-  
ta a falak mellett haladva, a hótörlesztokat kerül-  
getve. Egyféle huzatí Ha benne állunk is, alig  
érezzük káros hatását, lubickolunk benne. És még  
az sem szükséges, hogy másoknál rokonszenve-  
sebbnek találjunk valakit, csak annyi kell, hogy  
kedvünk kizárólagossá váljék? Valóban lehetséges  
az, hogy amikor valaki iránt, esztelen és fájdalmas  
szükségérzetünkkel küszködünk, szerelmesek va-  
gyunk? Ez volna a szerelem? Tisztán egyéni érzés,  
magasabb rend valóság? Próbálta, figyelte, hogy  
mikor éled benne is, mint a regénybeli Swannban  
valamely kis dallam, amely felébreszti az addig  
még ismeretlen varázslat szomját, a sohasem ér-

zett illatok fölötti örömet, és értelmét  
kikapcsolva egyetlen érzékével, kora szokásait és  
erkölcsait is feledve, felszabadultan megrészege-  
het, feledhet mindent, ami arra inti, hogy résen  
legyen, hiszen a szerelem mulandó, az érzések  
elállatiasodnak, a boldogság egyre halkuló, távoli  
rádióadó, amely bizonyos id után csak zörejeket  
közvetít, fülsiketít hangzavart, amit l nehéz sza-  
badulni.

23. Az ember azért van, hogy leküzdje a szenved-  
ést. Ennek tudati tehetetlenségünkben visszájára  
fordított formája, amikor másoknak okozott szen-  
vedéssel szeretnénk magunkat észre vettetni, sze-  
retetere vágyva figyelmét felkelteni. Még a sza-  
dizmus is lehet visszájára fordított jószág. A gyer-  
mekkorból magunkkal cipelt erotikus vágyak tob-  
zódhatnak bennünk a képzeletünk szülte ismeretlen  
vonzásában. A határtalan képzelet és a megisme-  
rés végessége közötti ellentmondás a szerelem  
beteljesülésének akadálya, messzebbre terjed,  
mint a testi kívánság.

24. A megérzés olyan, mint ködös autópályán az  
el ttünk haladó gépkocsi hirtelen felizzó féklám-  
pája. Ha nem figyelünk rá, könnyen beleszala-  
dunk a végzetesbe.

25. Be kell vallanunk magunknak, hogy egyik  
vagyunk a Zsuzsannát csurgó nyállal bámuló vé-  
nekkel. Hív katolikusként ezt bizonyosan meg-  
gyónnánk, és néhány hiszekegy után hinnénk a  
gyóntató által tolmácsolt felment üzenetet. De  
hát milyen az iparos, maga kívánja felmenteni  
magát b nei alól, legf bb vágya, hogy szembe-  
nézzen minden b nével. Ehhez persze tisztáznunk  
kellene a b n fogalmát. Meg kellene értenünk,  
hogy miért b n az eszeveszett férfias vágy még a  
kapuzárás idején is. Magunkhoz való eszünk azt  
er lleti, hogy a belénk programozott teend k csö-  
könyösen arra ösztökélnék: fajfenntartás címén  
keressük az alkalmakat, amikor hivatásunknak  
eleget tehetünk. . Néha magunkba roskadva  
ülünk, és átlátjuk, hogy abszolút hidegen hagy a  
minket fajfenntartás, csakis az élvezetekért dug-  
dossuk a n ket. Lehet, hogy ez sem t lünk függ,  
merthogy már fogantatásunk óta génjeimben hor-  
dozzuk ezt a parancsot? Fáraszt már minket az  
ilyen tépel dés. Néha, amikor ülünk és gondolko-  
dunk, azon kapjuk magunk, hogy nem gondolunk  
semmire. Csak ülünk. Bizonyára a tudatos gon-  
dolkozásnak is van kapuzárási ideje. Sejtjük, hogy  
a n kkel bíbel dve, ennek bekövetkezése is elo-  
dázható.

# Kovács Annamária textilművész



Nyugdíjas, Göteborgban él, dolgoz, ma is aktív képzőművész. Gyerekeket nevelt, gyárban, majd kórházban dolgozott, fokozatosan talált rá sajátos kifejezési formájára, a varrott kollázsra. Nem pusztán dekoratív patchwork (foltvarrás, foltmozaik) mintákat varr, mint ahogy az megszokott a textillel foglalkozók körében szokásos, hanem, akvarell technikával megfestett, saját képi kompozícióit varja ki, stilizált, leegyszerűsített formában. Egyes munkái talán Réth Alfréd festőművész (1884 - 1966) vegyes technikával készült alkotásaival rokoníthatók. Világos, természetként is szolgáló, bergsjöi lakásában, beszélgettünk.

- Mesélj magadról. Hol születted?

- Klagenfurtban, Ausztriában. A háború után aztán Romániában éltünk, az Arad melletti Magyarpécskán. Kolozsváron, 1956-tól 1959-ig a Képzőművészeti Középiskolába jártam festést, szobrászatot és a textilművészetet tanítottak.

Megszerettem az anyagokkal, a textillel való foglalkozást. Érettségi után, Aradon a textilgyárban dolgoztam hat esztendőig, mint graveur - rajzoló. Megtanultam ezt a mesterséget.

- Graveur?

- Gravírozási. A mintát belevésik a hengerekbe, és rányomják az anyagra. Németül šgravur zeichnerinö. Dolgoztam Ausztriában is fél évig, ott élt az apám. 1969-ben kerültem Svédországba.

- Mi késztetett kivándorlásra?

- Hát az anyagiak, és a jövőtlenség. A kilátástalanság készítette kivándorlásra az embereket. S jól jött, hogy az apám Klagenfurtban élt. De ott nem maradtam, egy ismerős Svédországba csalogatott. Svédországban könnyebb volt. Munkát kaptam. Motalan laktam egy évig, s aztán idejöttem Göteborgba. Esti tagozatra jártam három évig, a šreklam tecknareö és šdekorat rözszakra. Egy évig pedig a Domens konstskolába, (művészeti iskola) ahol olajfestést tanultam.

- Mivel kerested kenyered?

- Munkaterápiával. A Lilhagen Kórházban dolgoztam, különböző csoportokat vezettem, rajzolni, festeni tanítottam a betegeket. Mellesleg alkothattam.

- Kiállítottál is?

- Az első kiállításom 1978-ban volt, a Konstfrämjandetban, Göteborgban. Akvarell kiállításomon tájképeimet, gotlandi képeimet mutattam voltak. Kiseb kiállításokat rendeztem a lakónegyedi könyvtárban, és munkahelyemen. 1992-ben jelentkeztem textilművekkel, a kollázssal.

- Megszámoltad hány kiállításod volt?

- Sok, sok kisebb. Az Ullevi Stadionnál van egy galéria. Ott kétszer is önálló kiállítást rendeztem. 1987-ben és 1988-ban.

- Milyen galéria volt?

- Svéd. Egyszer egy magyar nőt is állított ott ki. Utána olyan helyeken állítottam ki, ami nem került pénzbe.

- Vannak fotóid a kiállításaidról?

- Persze, itt van például a Galaxenben készült, a fiatalok parkjában. Ez a kép pedig tavaly Allégårdban készült a kiállításon. Az újságban is hirdették. Ez meg az Axelhuset, a högsboi könyvtár. Ott is elég sikeres volt a bemutatkozásom.

- Az a munkamódszered, hogy akvarellvázlatokat készítesz, és azután azokat átdolgozod textilbe? Tetszik az, hogy egy másik anyagba átforgatod az elsődleges benyomásodat.

- Igen, felhasználom. Maga az anyagok, vagy a szín, az is inspirál. Szeretem a fákat, meg a kőveket. Legtöbb témám a tájról szól. Férjemmel, aki fafaragó és népi iparművész sokat voltunk kint egy szigeten, ahol gyakran festettem a tájat. Aztán megcsináltam textilben is.

- Ezen az akvarellen egy fjordot örökítettél meg?

- Igen ez a tenger, Björkönél. Ott helyben festettem. Még friss. Szívesen akvarellezek a konyhában. A konyhaasztalon. Egyik munkámat a Familjebostader (Családi Lakók Egyesülete) megvásárolta. Volt itt egy kultúrcsoport a 90-es években Bergsjöben, ahol többen is kiállítottunk. A templomban két varrott munkám látható.

Lilhagenben két akvarellt festőcsoportot is tanítottam. És a Backa kultúrházban is volt egy tálaltom. Nyugdíjas vagyok tíz éve. Úgy érzem nem jutott elég időm az alkotásra. Most pótolhatom.



A vázákép stílusában

## Gyógyszerek, mint fotómodellek?

Több száz éve ismert olyan ásvány, elem, ami több formában jelenik meg a természetben. Gondoljunk csak a gyémántra. Nehéz elképzelni, hogy a ceruza grafitja, és a gyémánt ugyanaz az anyag, a szén. A grafit puha, a gyémánt pedig a legkeményebb anyagok közé tartozik. A foszfornak három formája van, a sárga, a vörös és a fekete módosulat. A sárga foszfor erős mérgező, 0,05 g, azaz 50 milligramm már halálos. A vörös nem mérgező. Szinte hihetetlen, hogy ugyanaz az anyag különböző módosulataiban ennyire különböző legyen. Minden a kristályszerkezeten múlik.

De mi köze van mindennek a gyógyszerekhez? A gyógyszerkutatóknak talán kellett volna a fentiekre gondolniuk. Feltenni azt a kérdést: lehetséges, hogy szintetizálunk egy gyógyszert, aminek több kristályformája van? És ha igen, lehetséges, hogy az egyik forma hatásos, a másik nem?

Ezt a kérdést az 1950-es évekig nem tették fel. Akkor már ismert volt a kloramfenikol palmitát gyógyszer, ami a penicillin után az egyik leghatékonyabb antibiotikum. Az 50-es években már az egész világon használták. Váratlan meglepetést okozott, amikor egy ausztrál kórház közölte, hogy náluk a fenti gyógyszer hatástalan. A szakma hitte is, meg nem is. Hogy rövidre fogjuk a történetet: kiderült, hogy a gyógyszer egyik elállítója más oldószert használt, mint a többiek, és egy olyan kristályformát állított elő, ami nem oldódik vízben, azaz az emberben sem. Hatástalan. Erről a gyár nem tudott.

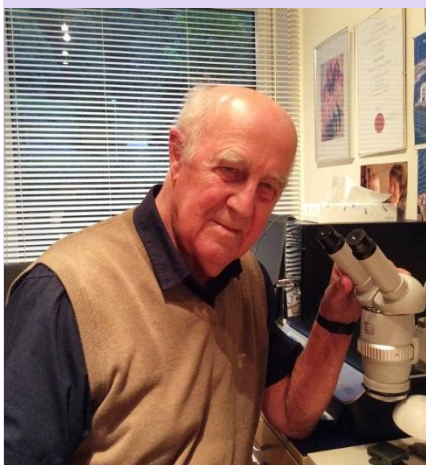
A Norvég Gyógyszerészeti Intézetbe került az akkor még ismeretlen gyógyszer polimorfia kérdése (a polimorfia az elemeknek és molekuláknak az a sajátos tulajdonsága, hogy különböző feltételek mellett egynél több kristályformát tudnak képezni, a szerkezet meg). És mi feltérképeztük a problémát. A gyógyszeralapanyagokat olyan próbák alá vetettük, amik több kristályformát eredményezhettek. Ezek mikroszkóppal jól láthatók. Képeink mutatnak ilyen kettős kristályformát. Ha nem lépett fel új forma, akkor lett egy mutatókép, mintegy kristályfotómodell. Némelyiknek volt szakmai értéke, sokuknak nem. De mind szép volt. Ezekből mutatunk meg itt néhányat.

**Borka László**

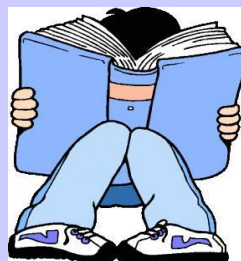
### **Borka László**

az Oslói Egyetemen zoológiát, és vegytant tanult, majd a Norvég Gyógyszerészeti Intézetben (Statens Legemiddelkontroll) helyezkedett

el, ahol az analitikai laboratórium vezetője volt nyugdíjazásáig. Kristályképeit felajánlotta egy nagy amerikai szaklapnak, amiket el is fogadtak, és két évig havonta ezek a képek jelentek meg a címlapon.



Illusztráció a Képtár mellékletben



### **Tar Károly**

kiadásra

(kiadóra és támogatásra)

váró könyvei, nyomdakészen:

#### **VOLTAM**

emlékirat pentalógia

**A Boldog utcán innen**

**Saját lábom**

**Ezer kilométerekkel**

**Északi fényben** – előkészületben

**Summa summarum**

**ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH**

Emlékkönyv

**Pánik** — regény

**Hajnalban vad nyuszik**

**ablakom alatt**

regény

**Tar Károly TITOKTÁRa**

publicisztika

**Kedves könyveim könyve**

könyvismertető, esszé,

regények színhelyén

**Itt és ott** — versek, képek

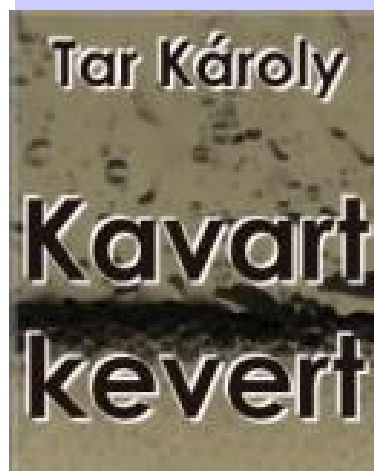
**Száraz oázis**

négy színjáték

**Ami eszembe jut**

kisprózai írások

**Est** — versek



Ez a szerző szép-prózai írásaiból összeállított könyv letölthető a Magyar Elektronikus Könyvtárból:

<http://mek.oszk.hu/17400/17421>

## Képtár melléklet



Mayer Hella: A Vándorok sorozatból





**Mayer Hella: A Vándorok sorozatból**





**Kovács Annamária: Városkép -**

**Fenn:**

**Táj—akvarell**

**Lenn:**

**Az út— textil**



**Kovács Annamária: Sziklák—**



**Kovács Annamária: Tryptichon — textil**



**Kovács Annamária: A pad -textil**



**Kovács Annamária: Szikla—textil**



**Kovács Annamária: Felhők—textil**

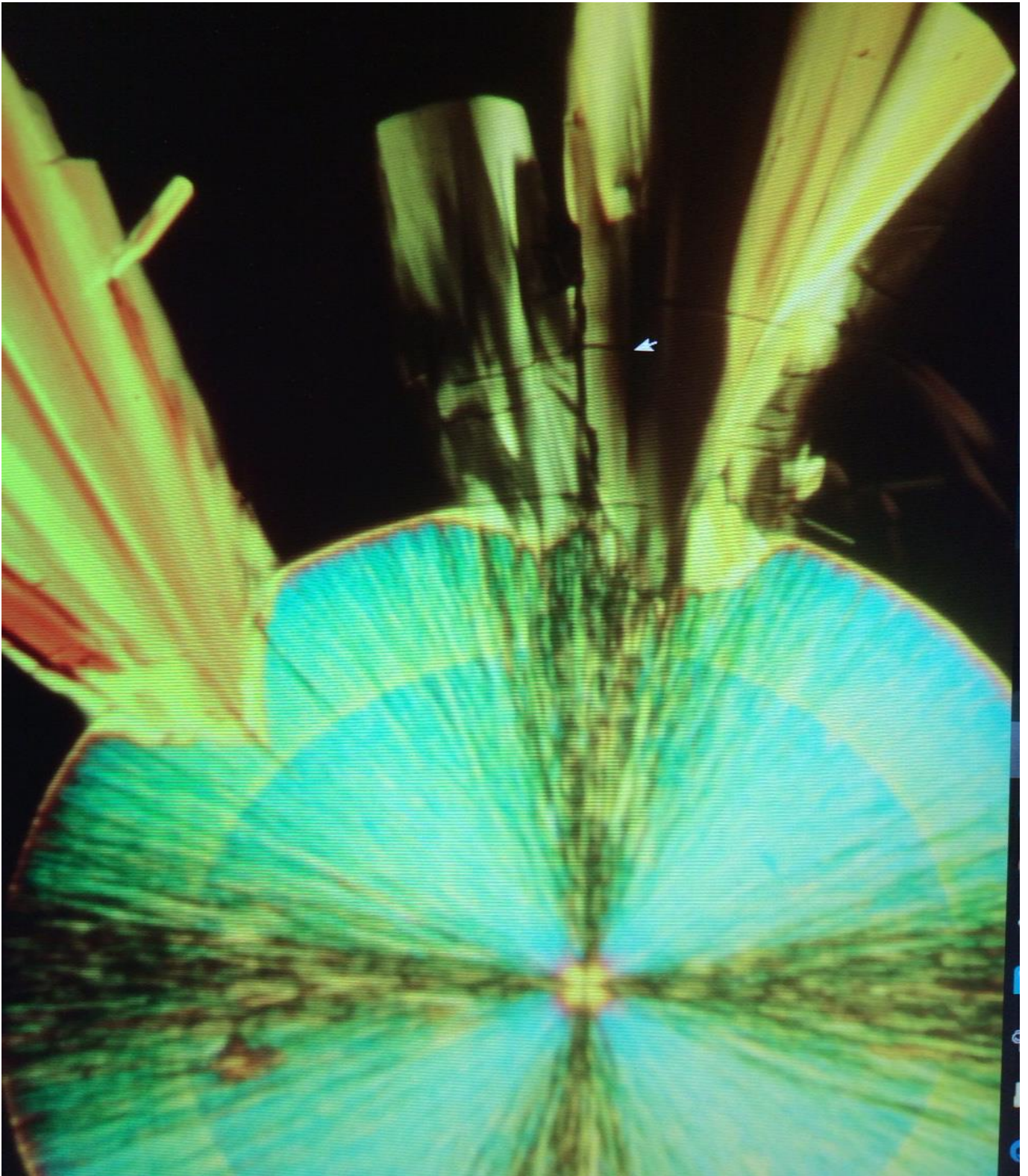




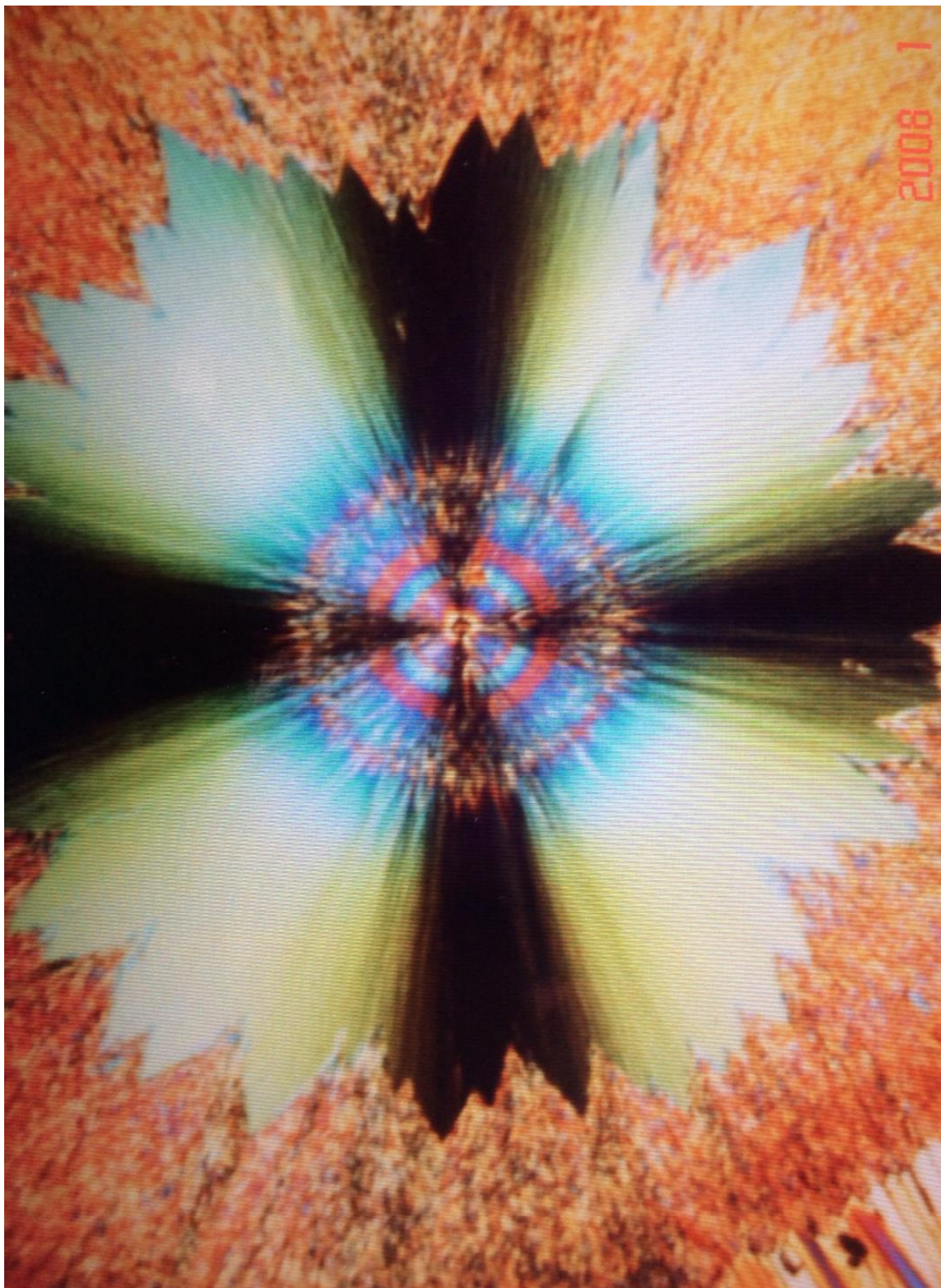
**Kovács Annamária: A létra—textil**



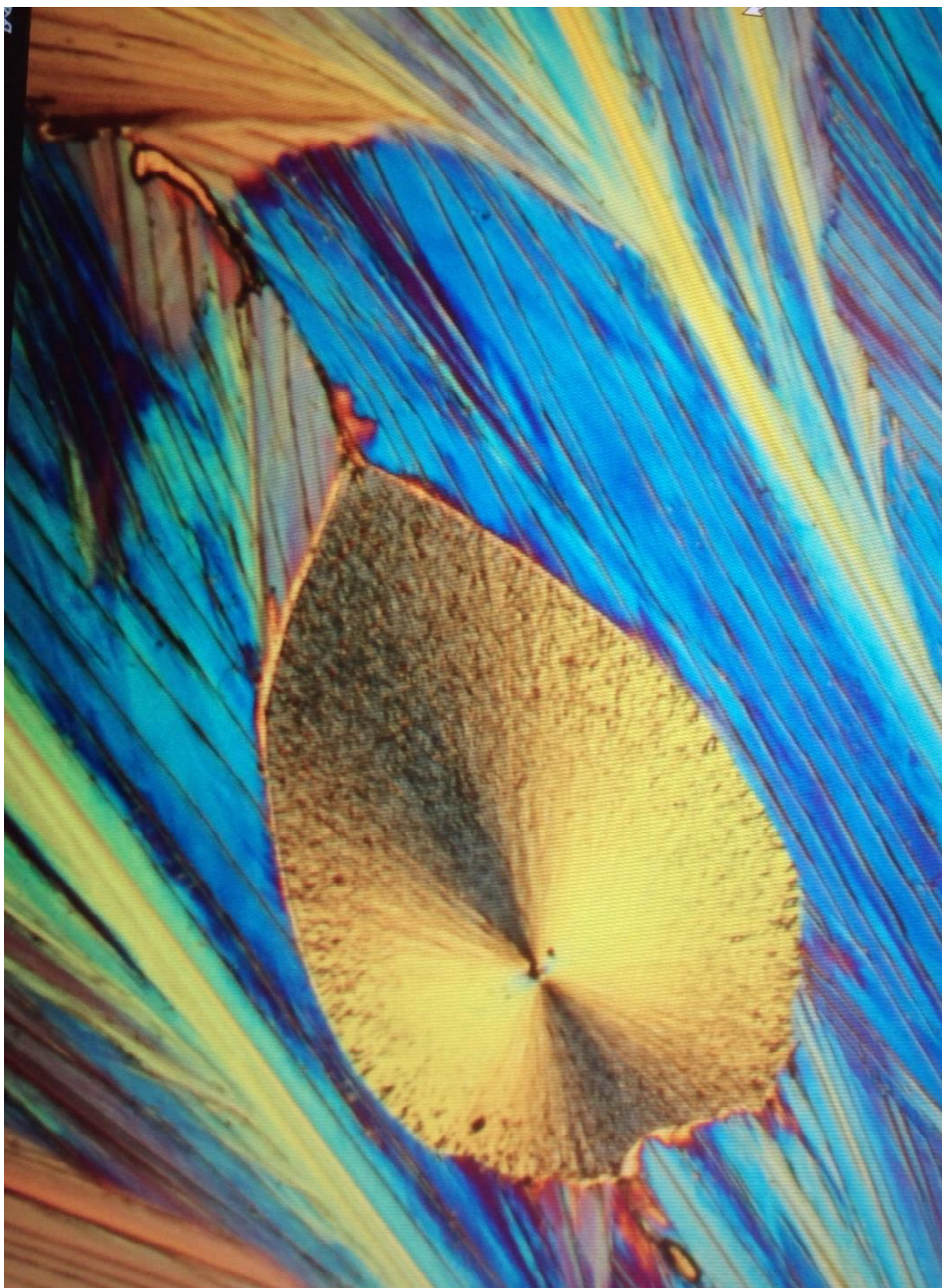
**Kovács Annamária munkája**



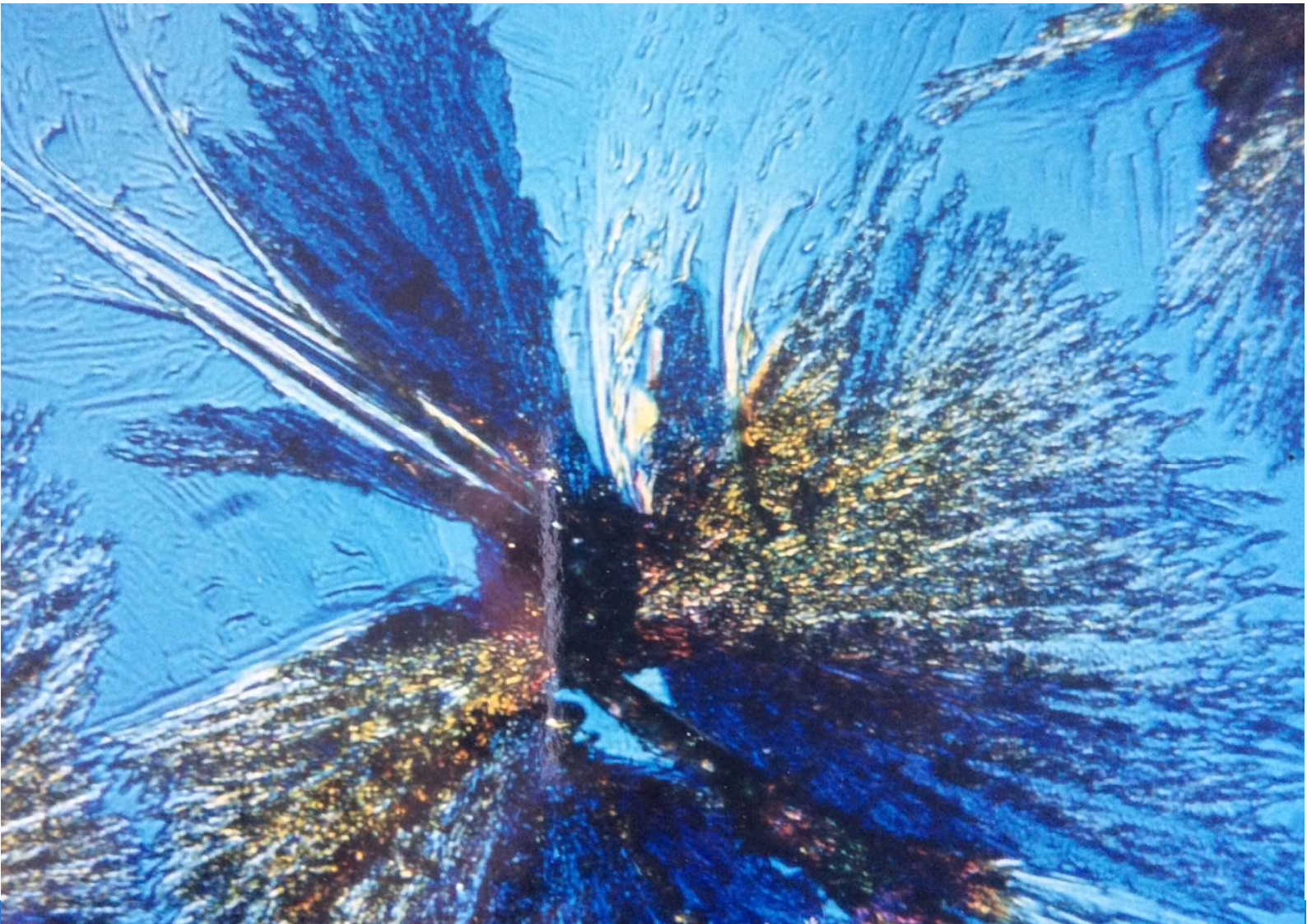
**Borka László: Gyógyszerfotók**



**Borka László: Gyógyszerfotók**



**Borka László: Gyógyszerfotók**



## **A tartalomból**

**Irodalom a világhálón és az évezred műfaja**

**Neufeld Róbert versei**

**Bálint B. Levente újabb versei**

**Nikolaj Frobenius: Norvégóra—novella**

**Gaál Zoltán újabb versei**

**Deák Csaba zeneszerző emlékezete**

**Tar Károly: Minden kiderül— regényrészlet**

**Mayer Hella az Irodalmi Jelenben**

**Maros Miklós zeneszerző szolgálata szülőhelyén**

**Tar Károly: Melyik a gyengébb nem?- emlékirat**

**Kovács Annamária textilművész**

**Borka László: Gyógyszerek, mint fotómodellek?**

